

§ 1 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Stefan Plath* (SD) skulle tjänstgöra som ersättare för *Sara Gille* (SD) under tiden för hennes ledighet den 24 januari–26 september.

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Marlene Burwick* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i Riksdagens överklagandenämnd.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Marlene Burwick* som ledamot i Riksdagens överklagandenämnd samt *Hans Ekström* som ledamot i Valprövningsnämnden och att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Stefan Plath* som suppleant i civilutskottet, i utrikesutskottet och i trafikutskottet under *Sara Gilles* ledighet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i Riksdagens överklagandenämnd
Marlene Burwick (S)

ledamot i Valprövningsnämnden
Hans Ekström (S)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 24 januari–26 september* till

suppleant i civilutskottet
Stefan Plath (SD)

§ 4 Meddelande om särskild debatt om hedersrelaterat våld och förtryck

Förste vice talmannen meddelade att datumet för den särskilda debatten om hedersrelaterat våld och förtryck hade ändrats. Debatten skulle äga rum *fredagen den 28 januari kl. 9.00.*

§ 5 Meddelande om särskild debatt om de höga elpriserna i Sverige

Förste vice talmannen meddelade att datumet för den särskilda debatten om de höga elpriserna i Sverige hade ändrats. Debatten skulle äga rum *fredagen den 4 februari kl. 9.00.*

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:217

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:217 Brottsförebyggande rådets rapport om ungdomsrån
av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 februari 2022.

Stockholm den 19 januari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:220

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:220 Ungdomsrån

av Mikael Damsgaard (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 februari 2022.

Stockholm den 19 januari 2022

Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:247

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:247 Budgetsatsningar på polisen

av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 25 februari 2022.

Stockholm den 19 januari 2022

Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:251

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:251 Lagföring av kriminella ungdomar

av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 februari 2022.

Stockholm den 19 januari 2022

Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:278

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:278 Sexualisering av flickor i tidig ålder genom

slöja

av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 februari 2022.

Prot. 2021/22:57
21 januari

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 21 januari 2022
Arbetsmarknadsdepartementet
Eva Nordmark (S)
Enligt uppdrag
Catharina Nordlander
Rättschef

Interpellation 2021/22:288

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:288 Beroendevården inom kriminalvården
av Johan Hultberg (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 25 februari 2022.

Stockholm den 20 januari 2022

Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM29 Ändring i direktiven om förvaltare av alternativa investeringsfonder och värdepappersfonder *SWD(2021) 340, COM(2021) 721* till finansutskottet

2021/22:FPM30 Ändring i förordning om långsiktiga investeringsfonder *COM(2021) 722, SWD(2021) 342* till finansutskottet

2021/22:FPM31 Ändringar i förordning och direktiv om marknader för finansiella instrument *COM(2021) 726, SWD(2021) 346, COM(2021) 727* till finansutskottet

§ 8 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:89 till finansutskottet

Anf. 1 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig om det finns några konkreta mål uppsatta för tillgängligheten till Arbetsförmedlingen som regeringen följer upp. Vidare har han frågat vad jag anser är en rimlig nivå för hur snabbt man ska kunna komma i kontakt med en arbetsförmedlare samt få en återkoppling, generellt sett. Slutligen har han frågat vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förbättra tillgängligheten för inskrivna hos Arbetsförmedlingen generellt, men inte minst för personer med funktionsnedsättning.

Regeringen har varit tydlig med att arbetsmarknadspolitiken ska fungera i hela landet. Oavsett var i landet en arbetssökande bor ska man kunna få ett ändamålsenligt stöd.

Som ett resultat av ett uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020 justerade myndigheten sin plan för ett nytt kontorsnät och återetablerade egna arbetsförmedlingskontor på flera orter. Dessutom säkrades på många håll myndighetens lokala närvaro genom överenskommelser med andra aktörer, ofta kommuner.

Arbetet för att säkerställa ändamålsenlig lokal närvaro behöver fortsätta. Därför var ett av målen i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2021 att myndigheten ska skapa väl fungerande kontaktvägar för varje kommun och att inskrivna arbetssökande ska ha möjlighet till personliga möten. Dessutom gav regeringen Arbetsförmedlingen i uppdrag att senast den 15 juni respektive den 1 oktober 2021 lämna en redovisning av hur myndigheten säkerställer en ändamålsenlig och väl fungerande lokal närvaro, tillgängligheten avseende kontakter och möten med myndigheten och hur en likvärdig service säkerställs i hela landet, även i kommuner där Arbetsförmedlingen saknar egna kontor, till exempel genom deltagande vid statliga servicekontor.

Arbetsförmedlingen inkom den 1 oktober med en slutredovisning av 2021 års regleringsbrevsuppdrag gällande likvärdig service i hela landet. I slutredovisningen framgår det att Arbetsförmedlingen nu har utsedda kontaktpersoner för samtliga 290 kommuner, att man vid behov kommer att kunna erbjuda förbokade fysiska möten för arbetssökande i hela landet genom en fysisk närvaro i 211 kommuner, att man har kundtorgssamverkan på 104 servicekontor i landet som erbjuder allmän service för Arbetsförmedlingens kunder samt att man planerar införande av kundtorgssamverkan på ytterligare servicekontor kommande år.

Enligt årets regleringsbrev ska Arbetsförmedlingen, i jämförelse med situationen i slutet av 2021, öka den kontinuerliga fysiska närvaron som sker i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommunerna. Möjligheterna för arbetssökande att vid behov boka fysiska möten med myndighetens personal ska öka.

Regeringen bedömer att det arbete som pågår och de åtgärder som vidtagits sammantaget skapar goda förutsättningar för att underlätta och förbättra enskildas kontakter med Arbetsförmedlingen i såväl digitala som icke-digitala kanaler. Regeringen följer kontinuerligt utvecklingen på området för att säkerställa att arbetslösa får ett ändamålsenligt stöd.

Anf. 2 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation. Egentligen lämnade jag in den i höstas, men på grund av regeringsfrågan har vi skjutit på debatten. Självklart noterar jag också att några av de saker som Liberalerna lyfter upp kring tillgängligheten delvis har beaktats i regleringsbrevet för innevarande år, vilket är välkommet.

Ändå är det med besvikelse jag tar del av regeringens svar, eller icke-svar, på mina frågor. Jag följer självklart upp Arbetsförmedlingens tillgänglighet generellt och brett. Det gäller inte bara den fysiska närvaron med lokaler eller kundtorg utan även den digitala. Det är en viktig del, fru talman, eftersom både regeringen och Arbetsförmedlingen som en del av det nya konceptet ihärdigt och envist säger att vi ska gå över till en digitaliserad myndighet. Det låter bra, men då måste det också fungera.

Jag har läst rapport efter rapport med kritik på kritik från DHR, Funktionsrätt Sverige och andra aktörer. Myndigheten för digital förvaltning, Digg, har också kritiserat Arbetsförmedlingens bristande tillgänglighet när det gäller portalen och den digitala servicen. Detta kommenteras över huvud taget inte, fru talman, i svaret på min interpellation. Jag vill gärna höra hur statsrådet ser på den kritiken.

Nu ger man allmänheten informationen, inte minst de hundratusentals arbetsökande, att man inte längre har samma lokala fysiska närvaro. Jag beklagar att det på flera håll i landet har blivit sämre. Jag ifrågasätter också de siffror som redovisas i interpellationssvaret. När jag jämför svaret från regeringen med den rapport som Arbetsförmedlingen lämnade före jul kring så kallad lokal närvaro skiljer sig antalet bemannade kontor åt.

Arbetsförmedlingen måste fungera i hela landet. Vi har en hög arbetslöshet. Vi har en rekordhög långtidsarbetslöshet som närmar sig 200 000 personer. De som drabbas mest är utrikes födda, personer med lägre utbildning, personer som är över 55 år och personer med funktionsnedsättning.

Därför hade jag också, fru talman, en särskild punkt i min interpellation om hur regeringen nu ska förbättra stödet till de långtidsarbetslösa. Hur ska stödet bli bättre för personer med funktionsnedsättning som kanske behöver en extra hand, som behöver tas emot på ett kontor eller som man måste använda ny teknik för att kunna ta emot och bemöta därför att de inte kan ta sig till ett arbetsförmedlingskontor eller har långa avstånd? Den delen, konstaterar jag, kommenteras över huvud taget inte i interpellationssvaret.

Min förhoppning, fru talman, är att statsrådet nu försöker förtydliga sig i kommande inlägg.

Anf. 3 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Roger Haddad! Jag välkomnar verkligen den här viktiga interpellationen.

Jag kan konstatera att det i grunden råder stor samsyn mellan oss. Det är flera viktiga kommentarer från ledamoten som jag verkligen vill understryka. Det gäller inte minst vikten av att det ska fungera bättre i hela landet och att människor som står långt ifrån arbetsmarknaden verkligen får det stöd som de behöver.

När det gäller den digitala servicen och den digitala närvaron ser jag att Arbetsförmedlingen under de senaste åren har gjort ett fantastiskt arbete med att digitalisera sin service. Det är många som blir arbetslösa som klarar sig långt med de digitala verktygen och de digitala kanalerna. Men jag ser precis som ledamoten lyfter fram här att mer behöver göras. Utvecklingen behöver förstås fortsätta när det gäller de digitala tjänsterna.

Fru talman! Jag vill understryka att vi vet att det finns många människor och många typer av frågor för vilka de digitala tjänsterna inte räcker till. Möjligheten att ha en fysisk plats att gå till och en annan människa att prata med är oerhört viktig.

Regeringen har varit tydlig med att oavsett var i landet man bor ska man kunna få stöd i sitt arbetssökande om man behöver det. Man ska kunna boka ett möte med Arbetsförmedlingen inom ett rimligt reseavstånd om det behövs. Som jag nämnde tidigare har vi i årets regleringsbrev förtydligat behovet av den fysiska närvaron.

Arbetsförmedlingen ska i jämförelse med situationen i december 2021 under det här året ha ökat den kontinuerliga fysiska närvaron som sker i egen regi genom servicekontor eller genom samverkan med kommunerna. Det behövs också för att kunna främja lokala projekt i samverkan.

Inte minst är det ofta just för de långtidsarbetslösa och personer med funktionsnedsättning som man behöver samverka mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna. Det är också en viktig del för att kunna främja lokala och regionala projekt i samverkan.

Regeringen vill också att Arbetsförmedlingen kan säkerställa att den har en god kunskap om den regionala och lokala arbetsmarknaden. Den ser olika ut runt om i vårt avlånga land. Man måste också kunna ha ändamålsenliga arbetsgivarkontakter.

Det vi nu gör för i år är att vi tillför ytterligare förvaltningsresurser för 2022. Det handlar om att säkerställa att Arbetsförmedlingen kan utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt, inte minst vad gäller personer med funktionsnedsättning, vilket vi har tydliggjort. Roger Haddad påpekar mycket riktigt hur viktigt det är. Det handlar om personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det innebär att vi nu förstärker Arbetsförmedlingens förvaltningsresurser med sammantaget 470 miljoner kronor år 2022.

Vi fortsätter också utöver det som ligger i min portfölj som arbetsmarknadsminister utbyggnaden av Kunskapslyftet. Det är viktigt. Vi vet att många av dem som är långtidsarbetslösa saknar grundläggande kunskap som behövs på svensk arbetsmarknad i dag. Man brukar säga att en gymnasieutbildning är själva entrébiljetten till den svenska arbetsmarknaden.

Vi fortsätter också att utveckla nya verktyg. Ett sådant som jag vill lyfta fram här, och som Liberalerna har varit högst delaktiga i, är att vi under förra året införde något som heter intensivår som vi har samarbetat om. Det är också en väldigt viktig del för att inte minst få in fler nyanlända i arbete. I år kommer vi också på plats med det vi kallar etableringsjobben. Mycket mer kommer att göras, fru talman.

Anf. 4 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag konstaterar att regeringen inte har lyckats när det gäller Arbetsförmedlingen. När jag för några månader sedan kom tillbaka till

arbetsmarknadspolitiken blev jag chockad över att det var så många brister inom Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken.

Det här är inte några anekdoter från någon P4-kanal där vi nästan dagligen får höra hur långt människor ska ta sig för att komma till närmaste arbetsförmedling eller där funktionshindersrörelsen kritiserar kompetensen, förmågan och beredskapen att ta emot med särskilda konsulenter och handläggare på Arbetsförmedlingen och där det finns en stor oro. Det här har konstaterats av Riksrevisionen, Myndigheten för digital förvaltning och Inspektionen för arbetsmarknadsförsäkringen.

Det är flera aktörer, fru talman, som underkänner den utvecklingen inom arbetsmarknadspolitiken. Det handlar inte om olika program utan om tillgängligheten. Riksrevisionen kritiserade för snart ett år sedan tillgängligheten i den meningen att få kontakt. Det handlade om hur lång tid det tar att över huvud taget komma fram till en arbetsförmedlare och att få en återkoppling.

I statsrådets svar står det att 211 kommuner kommer att ha fysisk närvaro av Arbetsförmedlingen. Men i dess egen redovisning står det att det är 112 arbetsförmedlingskontor i 106 av landets 290 kommuner där 88 kontor är bemannade.

Fru talman! Man får vara oerhört noga med vilka förväntningar man som politiker och ansvarigt statsråd ger till allmänheten så att människor nu inte tror att de på över 200 ställen i landet kan gå ned till torget eller ringa ned till det lokala arbetsförmedlingskontoret.

Jag säger från Liberalerna att digitala tjänster är oerhört viktiga. Men då måste de fungera. De som drabbas mest när det inte fungerar är just de långtidsarbetslösa. Det är på dem som Arbetsförmedlingen och hela arbetsmarknadspolitiken egentligen främst ska rikta sitt fokus, sin energi och sina resurser.

Fru talman! Det finns flera rapporter som säger att människor antingen inte kan eller vill ta del av digitala tjänster. Då måste staten, ytterst genom Arbetsförmedlingen antingen i egen regi eller i samverkansavtal med kommunerna, säkra den servicen.

Jag konstaterar att det inte fungerar. Jag delar inte regeringens slutsats att det går åt rätt håll. Det går åt fel håll. Antingen ska man ha lokal bemanning i Arbetsförmedlingen, eller så ska man ha alternativ som fungerar.

Det är här jag vill kritisera den snabba, lite hattande, reformeringen av Arbetsförmedlingen som jag likt alla andra medborgare har tagit del av utifrån innan jag kom tillbaka till arbetsmarknadspolitiken. Där stänger man ena dagen ned kontor och öppnar sedan kontor. Sedan hänvisar man till digitala tjänster.

Men det finns en målgrupp som vi måste nå men som vi inte når. Då måste vi göra mer. Det går inte att som regeringen gör i regleringsbrevet skjuta på digitala tjänster så att de får ytterligare ett år på sig att säkra de digitala webbplatserna och tjänsterna inom Arbetsförmedlingen. Det arbetet skulle ha gjorts för länge sedan.

Anf. 5 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Det råder ingen tvekan om hur viktigt det är att arbetsmarknadspolitiken fortsätter att utvecklas och att Arbetsförmedlingen kan

leverera bättre resultat. Det handlar om att jobba mer effektivt med att tillgodose arbetsgivarnas behov av att anställa men också med att ge stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det gäller att utgå från de behov som människor har av att kunna få stöd för att ta sig närmare att komma i arbete.

Det här är någonting som jag gärna skulle vilja diskutera ännu mer med Liberalerna. Nu är det mest fokus på det organisatoriska. Jag ser vikten av att vi har en arbetsmarknadspolitik som är träffsäker, tillgodoser behoven hos arbetsgivarna och samtidigt ger ett stöd till människor som är arbetslösa. Det är själva grunden.

Jag vill ändå påminna ledamoten om att vi nyligen har gått igenom den mest allvarliga krisen på svensk arbetsmarknad i modern tid. Det har varit otroligt tuffa år där Arbetsförmedlingen ändå klarat sitt uppdrag på ett galant sätt givet förutsättningarna.

Jag är verkligen inte nöjd, och mer behöver göras. Vi behöver öka tillgängligheten och se till att människor i hela landet får det stöd de behöver. Det ska gå snabbare och enklare att komma i kontakt med Arbetsförmedlingen, och också arbetsgivarna ska få ett bättre och mer ändamålsenligt stöd.

Jag vill också påminna ledamoten om att det är Arbetsförmedlingen som ansvarar för hur organisationen ser ut och hur myndigheten utför sitt uppdrag i enlighet med den instruktion som myndigheten har.

Jag vill påtala att regeringens arbete och styrningen har gjort skillnad. Både under 2020 och 2021 har Arbetsförmedlingen rapporterat om arbetet med lokal närvaro och likvärdig service utifrån de uppdrag som regeringen har gett i olika regleringsbrev.

Med likvärdig service menas att alla deltagare ska få ett stöd som svarar mot individens behov eller den enskilda arbetsgivarens behov och vad som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Det här kan uppnås på olika sätt, beroende på till exempel lokala eller regionala förutsättningar.

På många håll fungerar det bra. Jag har förstås löpande kontakt med landets kommuner för att följa upp hur de ser på detta, och jag kan konstatera att många kommuner vittnar om att de har ett givande samarbete med Arbetsförmedlingen. Det är kommuner som rapporterar att det har blivit bättre. För att få fler människor i jobb och egen försörjning har man skapat ett bättre samarbete.

Men, fru talman, jag är inte nöjd förrän det funkar i hela landet. Jag är inte nöjd förrän varje kommun rapporterar att detta arbete fungerar väl. Därför är det fortsatt prioriterat, och det är också därför Arbetsförmedlingen nu har fått ett nytt uppdrag i regleringsbrevet som handlar om precis det här. Jag kunde rapportera om detta i december, för bara en månad sedan, då jag sa att i jämförelse med hur situationen såg ut i december 2021 ska den lokala närvaron öka.

Vi kommer förstås att ha fullt fokus på att styra och följa upp myndigheten när det gäller detta, och jag har fortsatt mycket höga förväntningar på myndigheten på området.

Anf. 6 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte får riktiga svar på min interpellation.

Det finns inga konkreta mål uppsatta hos regeringen när det gäller tillgängligheten till Arbetsförmedlingen. Det finns inte heller en uttalad strategi för hur tillgängligheten ska förbättras för personer med funktionsnedsättning, som drabbas dubbelt när det gäller arbetslösheten och långtidsarbetslösheten jämfört med andra inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Stödet till de funktionshindrade har blivit sämre. Närvaron ute i landet jämfört med för tre fyra år sedan har blivit sämre. Den digitala servicen är under process, ja. Men när det kommer till kärnmålgruppen – personer med funktionsnedsättning, utrikes födda, språksvaga och personer som har låg utbildning och befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden – levererar inte regeringen och Arbetsförmedlingen. Det är regeringen som genom regleringsbrev, genom instruktioner, genom budget och genom kontakter, dialog och avstämningar med generaldirektören självklart styr inriktningen på denna viktiga myndighet – kanske den viktigaste som staten förfogar över.

Fru talman! Jag läste häromdagen att i Åsele har fler än hälften av alla arbetslösa varit utan jobb i mer än ett år. Arbetsmarknadsnetheten är nedlagd, Arbetsförmedlingen är nedlagd och inga privata aktörer hade ännu etablerat sig i december 2021 på orten. Det är där, i Fagersta, i Norberg, i Åsele och i andra kommuner, man behöver en arbetsförmedling i statlig regi. Om det sedan är lokal närvaro eller digitalt upplagt må vara detsamma, men det måste fungera.

De förutsättningarna råder inte i dag, och där hoppas jag på skärpning.

Anf. 7 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman och Roger Haddad! Det är bland annat av de skäl som ledamoten här lyfter som regeringen tillför 470 miljoner kronor i år till Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag. Vi gör det för att säkerställa en lokal närvaro men också för att kunna ge ett ändamålsenligt stöd till personer med funktionsnedsättning.

Vi är inte nöjda, och det är därför vi vidtar ytterligare åtgärder. Men jag vill också säga att vi har gått igenom en mycket tuff kris på svensk arbetsmarknad kopplad till covid-19. Läget på arbetsmarknaden har ljusnat. Vi har i dag över 100 000 färre inskrivna på Arbetsförmedlingen.

På många sätt går det alltså åt rätt håll, men den stora utmaningen framåt är att knäcka långtidsarbetslösheten. Vi ska både trycka tillbaka långtidsarbetslösheten och skapa nya gröna jobb i hela vårt avlånga land. För jobbpolitik är också en politik för att hela Sverige ska leva, växa och utvecklas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:218 om bemanningsföretag

Anf. 8 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Ciczie Weidby har frågat mig dels varför jag inte har tagit några initiativ för att stärka regleringen vid in- och uthyrning av arbetstigare trots Socialdemokraternas tidigare utfästelser, dels vilka initiativ jag

är beredd att ta för att komma till rätta med de problem som framkommer i Arbetets granskning.

Låt mig inledningsvis konstatera att lagen om anställningsskydd är semidispositiv. Arbetsmarknadens parter har i stor utsträckning möjlighet att träffa kollektivavtal om avvikelser från lagen. Detta är en grundläggande del av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Starka rikstäckande kollektivavtal skapar ordning och reda på arbetsmarknaden och utgör ett skydd för löntagarnas rättigheter samtidigt som arbetsgivarna får arbetsfred. Detta gäller på hela arbetsmarknaden och även inom bemanningsbranschen.

Interpellationen handlar bland annat om kollektivavtalet för bemanningsbranschen. Som Ciczie Weidby konstaterar är formuleringar i och uppföljning av avtal en fråga för arbetsmarknadens parter. I den mån det skulle finnas problem inom ett avtalsområde är det upp till berörda parter att försöka hitta en lösning genom förhandling.

Regeringen avser att våren 2022 lämna en proposition till riksdagen om flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Förslagen i propositionen kommer att grunda sig på den principöverenskommelse som samtliga centrala förhandlingsorganisationer på den privata arbetsmarknaden står bakom.

Partsöverenskommelsen innebär förutom bättre möjligheter till omställningsstöd och livslångt lärande också en bättre balans mellan olika anställningsvillkor, bland annat när det gäller hur in- och uthyrning av arbetstagare regleras. Överenskommelsen innebär i den delen att man i uthyrningslagen ytterligare främjar möjligheterna för inhyrda arbetstagare att få en tillsvidareanställning hos kundföretaget och därmed förebygga att inhyrningar blir av permanent karaktär.

Trygghet och förutsägbarhet för alla arbetstagare på svensk arbetsmarknad är en hjärtefråga för mig, och jag ser den planerade reformen som ett stort steg i rätt riktning.

Anf. 9 CICZIE WEIDBY (V):

Frau talman! Tack, Eva Nordmark, för ditt svar!

Jag ställde två frågor i min interpellation. Jag upplever att ministern inte svarar på någon av frågorna. Eva Nordmark hänvisar i stället dels till arbetsmarknadens parter, dels till den kommande proposition som bygger på parternas principöverenskommelse med förslag om förbättrade möjligheter för inhyrda att få en tillsvidareanställning i kundföretaget.

Men, fru talman, för det första är detta inte främst bara en fråga för parterna. Det krävs lagändringar för att stärka regleringen vid in- och uthyrning av arbetstagare. Socialdemokraterna har tidigare föreslagit två lagändringar: dels att lagen om uthyrning av arbetstagare ska ändras så att det blir förbjudet att hyra ut och hyra in arbetskraft för ett stadigvarande arbetskraftsbehov, dels att lagen om anställningsskydd inte ska kunna åsidosättas genom att företag säger upp personal för att sedan hyra in personal från bemanningsföretag för samma uppgifter.

För det andra: Förslagen i den kommande propositionen som bygger på parternas principöverenskommelse och som ger de anställda hos bemanningsföretaget en ökad möjlighet till tillsvidareanställning hos kundföretaget är visserligen ett steg i rätt riktning. Men jag upplever inte att det

Prot. 2021/22:57

21 januari

Svar på
interpellationer

räcker. För att stärka tryggheten för arbetstagarna krävs ytterligare regleringar i lag.

Ska jag ljuga om en heltidssysselsättning för att få ett jobb? Frågan, som ställdes på Flashback, kan tyckas väldigt märklig. Det handlar om en person som har blivit erbjuden ett jobb via ett bemanningsföretag. Men det finns ett problem: För att få jobbet kräver företaget att han antingen redan har ett annat jobb eller att han pluggar.

Någon skriver: Vad är det för dumheter? Hoppa på någon lökig kurs som du kan läsa vid sidan av utan att behöva anstränga dig särskilt mycket, föreslår någon annan.

Flashback är ju ett forum med många ganska oseriösa diskussioner, men den här frågeställningen är fullt seriös. Den är också återkommande i sociala medier.

Kravet på att den arbetssökande ska vara student eller ha en ”annan huvudsaklig sysselsättning” visar sig vara mycket vanligt, framför allt när det gäller lager- och terminalarbete. I tidningen Arbetet kan vi läsa om Stefan som är bemanningsanställd och inhyrd till lagret. Men det är inte hans enda jobb – han har ett till eftersom det är ett krav. Han får ett nytt anställningskontrakt var sjätte månad, men utan att vara garanterad några timmar, och varje vecka får han ett nytt schema. Så har det hållit på i drygt fem år på samma arbetsplats.

Vad är då vinsten för arbetsgivaren med att ha det på det här viset? Jo, det är såklart att man får arbetskraft som kan göra de tyngre och lite träki-gare jobben. Man kan liksom plocka fritt vilka man vill ha.

Som jag skrev i min interpellation presenterade Socialdemokraterna och LO inför valet 2014 ett förslag om att stärka den här regleringen. Det var alltså 2014. Trots det lade S-MP-regeringen inte fram några sådana lagförslag, varken under den förra mandatperioden eller under den här.

Jag undrar därför varför ministern inte tagit några initiativ för att stärka regleringen, trots att ni tidigare drivit den frågan. Är det något som Socialdemokraterna bara säger när man är i opposition eller i en valrörelse?

Anf. 10 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Tack, Ciczie Weidby, både för ditt stora engagemang i de här frågorna och såklart för att du tar upp den här viktiga frågan!

Samtidigt är det här ett tillfälle för mig att tydliggöra något som kanske missuppfattats. Det vi gör nu är att gå fram med förändringar i själva lagstiftningen. Jag vill vara tydlig med en sak, och det är att jag som arbetsmarknadsminister och med 20 års erfarenhet av den svenska arbetsmarknads- och partsmodellen inte kommer att överpröva något kollektivavtal som parterna har tecknat. Hur kollektivavtalen verkar och fungerar är upp till parterna att hantera och utveckla. Jag tar ansvar för lagstiftningen och för de politiska reformer som vi lägger fram.

Jag vill klargöra att permanenta arbetskraftsbehov inte ska tillgodoses genom inhyrning. Trygghet för vanligt folk innebär att alla som kan jobba har ett jobb att gå till, att man kan försörja sig på det, att den som jobbar har en god arbetsmiljö och att man också har förutsägbara arbetsvillkor. Det är centralt.

Regeringen genomför nu den största trygghets- och frihetsreformen på svensk arbetsmarknad i modern tid. En viktig del i denna reform är just ökad trygghet för dem som har otrygga anställningar.

I dagens uthyrningslag finns det inga begränsningar i tid av möjligheten att hyra in personal. Det här, Ciczie Weidby, ändrar vi på nu. Vi ändrar på det här nu. Med den nya lagen ska arbetstagare som genom uthyrning varit placerade på samma kundföretag i sammanlagt mer än 24 månader under en period av 36 månader erbjudas en tillsvidareanställning på det företaget. Sker inte detta ska arbetstagaren i stället ha rätt till ersättning från kundföretaget som motsvarar två månadslöner.

Att främja möjligheterna för inhyrda arbetstagare att få en tillsvidareanställning hos kundföretaget är framför allt viktigt för de arbetstagare som har tidsbegränsade anställningar hos bemanningsföretaget. Det är viktigt att ta ansvar för lagstiftningsdelen i detta. När det gäller kollektivavtalen och hur de utvecklas anser jag att vi i Sveriges riksdag och regering gör bäst i att fortsätta se till att det är parterna som hanterar kollektivavtalen och inte vi politiker.

Anf. 11 CICZIE WEIDBY (V):

Frau talman! Det här är verkligen en hjärtefråga också för mig. Jag har även jobbat inom bemanningsbranschen själv. Jag har jättelång erfarenhet av lagerarbete, och jag är medlem i Handels sedan över 20 år.

Eva Nordmark säger att trygghet och förutsägbarhet för alla arbetstagare på svensk arbetsmarknad är en hjärtefråga. Men hur det än är med det är det väldigt många av de arbetstagare som har korta visstidsanställningar på bemanningsföretag, de som Arbetets granskning handlar om, som inte upplever vare sig trygghet eller förutsägbarhet. De tvingas att ha flera parallella tillfälliga anställningar, har ingen garanterad arbetstid eller inkomst och får nya scheman varje vecka. Det är liksom inte värdigt svensk arbetsmarknad att ha det på det viset.

Frågan är också vem som ska ha de här anställningarna. Som det ser ut nu är det väldigt många unga män, ofta utrikesfödda, som inte får någon annan anställning. Hur ska man komma in och bli en fullvärdig medborgare och arbetare om man inte kan få en ordentlig anställning?

Jag vill också ta upp att Eva Nordmark sa att lagen om anställningsskydd är semidispositiv, det vill säga att arbetsmarknadens parter i stor utsträckning har möjlighet att träffa kollektivavtal som avviker från lagen.

Det är en grundläggande del av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Så är det, och precis som Eva säger är det kollektivavtalen som skapar ordning och reda. Men det visar också vilken otroligt flexibel lagstiftningen vi har och hur lätt det är att hitta kryphål som sedan utnyttjas på ett sätt som försämrar arbetstagarnas villkor. Vi vet ju att kollektivavtalen stiftas utifrån vad lagtexten säger.

Eva Nordmark berättar om partsöverenskommelsen och förbättringen. Jag tror ändå att risken är stor, till och med överhängande, att det inte kommer att leda till några större förbättringar utan i stället till att man staplar sådana här perioder på hög och att man bara flyttar en person från en plats till en annan, precis som man har möjlighet att göra med andra typer av visstidsanställningar. Det är ju så den svenska arbetsmarknaden ser ut. Vi har lätt världens mest flexibla arbetsmarknadslagstiftning i Sverige.

Med utgångspunkt i det undrar jag vad du vill göra för att komma till rätta med osäkra anställningar inom bemanningsbranschen.

(FÖRSTE VICE TALSMANEN: Jag vill påminna er båda om att vi talar genom talmannen och inte använder du eller ni.)

Anf. 12 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Det är inget tvivel om att tryggheten för vanligt folk behöver öka och att vi behöver skapa en tryggare arbetsmarknad.

Det här är ett område där det under lång tid varit viktigt att se till att vi kan förbättra villkoren. Jag var ordförande i TCO när TCO anmälde Sveriges dåvarande regering till EU-kommissionen när det gällde rätten som tidigare fanns för arbetsgivare att stapla olika typer av tillfälliga jobb på varandra i all evighet. Det är klart att lagstiftningen är oerhört central.

Vi ska se till att vi har lagstiftning men också lita på parterna, för det är de som kan utveckla sina kollektivavtal och anpassa dem utifrån hur villkoren ser ut i olika branscher. Det är en modell som tjänar Sverige väl och som det finns stort stöd för här i Sveriges riksdag.

När det gäller lagstiftningen och de förslag som vi har fått via partsöverenskommelsen vill jag lyfta fram några saker som vi gör. Vi kommer att återkomma med både lagrådsremisser och en proposition under våren.

Det handlar bland annat om att stärka skyddet eller vidta åtgärder när det gäller inhyrning.

Det handlar om hyvling – att arbetsgivare i dag faktiskt har möjlighet att hyvla ned arbetstiden och säga till en arbetstagare att i morgon kan du bara jobba 60 procent i den här butiken. Den typen av fenomen sätter vi stopp för. Man ska kunna få en omställningstid som löntagare.

Vi ska också se till att den som har en visstidsanställning mycket snabbar kvalificerar sig till en tillsvidareanställning. Det är väldigt viktigt för att skapa ökad trygghet på svensk arbetsmarknad.

Jag var för några månader sedan ute och pratade med ett gäng skyddsombud. Jag berättade om den stora reform som vi kommer med och sa att det är den största frihets- och trygghetsreformen på svensk arbetsmarknad i modern tid. Då var det en som räckte upp handen och sa: Nej, jag håller inte med; det här är den största jämställdhetsreformen på svensk arbetsmarknad i modern tid. Hon såg nämligen att detta på många sätt träffar just kvinnogrupper, i vård och omsorg och inom handeln – där finns även många män förstås.

Detta kommer såklart att göra skillnad för vanligt folk. Det är en reform som innebär ökad flexibilitet för våra arbetsgivare. Det har varit tufft för många arbetsgivare under den här perioden. Inte minst under pandemin har man kunnat se vikten av förutsägbara villkor för våra företag och arbetsgivare. Men den ökar också tryggheten för löntagarna, inte minst för dem som har de mest otrygga anställningarna.

Jag är väldigt stolt över att vi kommer att gå fram med förslag till lagstiftningsförändringar på detta område. Jag ser också hur viktigt det är att vi fortsatt har respekt för partsmodellen och tilltro till kollektivavtalsmodellen samt att kollektivavtalen fortsätter att utvecklas så att de är uppdaterade och anpassade utifrån de villkor som gäller på svensk arbetsmark-

nad här och nu. Jag är helt övertygad om att vi kommer att se hur kollektivavtalen fortsätter att utvecklas. Det sker i princip varje dag. Det finns över 600 kollektivavtal på svensk arbetsmarknad, som reglerar de specifika villkoren för branscher och särskilda sektorer. Detta är jag oerhört stolt över, och vi ska tillsammans vara väldigt rädda om kollektivavtalsmodellen.

Prot. 2021/22:57

21 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 13 CICZIE WEIDBY (V):

Frau talman! Jag lovar, fru talman, att jag ska bli bättre på att tala genom dig. Ibland blir man lite uppjagad av debatten.

Jag vill tacka Eva Nordmark för svaren. Är det något jag har respekt för, fru talman, är det kollektivavtal och den självständighet som fackförbunden har att träffa avtal på sin marknad.

Men något jag också har lärt mig och sett tydligt är hur svårt det var, till exempel när man med lagstiftning gick in och försämrade anställningarna och de allmänna visstidsanställningarna kom in, att träffa ett avtal som reglerade bort den typen av anställningar. Hur det än är lägger lagstiftningen golvet för vilken typ av avtal som kan träffas med arbetsgivaren.

Att exempelvis vara anställd på ett bemanningsföretag innebär väldigt många nackdelar. Man har sämre arbetsmiljö, och man har lägre grad av inflytande över till exempel sina arbetsuppgifter och får oftast göra de sämre och lite tråkigare arbetsuppgifterna. Bemanningsanställda har korta anställningar och så vidare. Vänsterpartiet tycker att bemanningsföretagen måste regleras och på sikt helt försvinna från den svenska arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag konstaterar att arbetsmarknadsministern och Socialdemokraterna inte vill stärka regleringen av in- och uthyrning, som till exempel Handels vill. Det är bra att detta blir tydligt för väljarna.

Anf. 14 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill tacka Ciczie Weidby för interpellationen. Jag vill vara mycket tydlig med att regeringen avser att ta hand om partsöverenskommelsen, som innebär både ökad flexibilitet för våra arbetsgivare och ökad trygghet för löntagarna. Inte minst de som har de mest otrygga anställningarna och anställningsförhållandena kommer att märka skillnad. Det är oerhört viktigt, det vi gör i år.

Jag tror, fru talman, att vi i grunden är överens om att vi behöver stärka skyddet för dem som har de otrygga anställningarna och om att frågor som rör kollektivavtal bäst hanteras av parterna själva och inte av oss politiker.

Jag skulle vilja avsluta med att upprepa det jag sa inledningsvis. Trygghet för vanligt folk handlar om att ha ett jobb att gå till. Alla som kan arbeta ska arbeta. När man kommer till jobbet ska man ha trygga och goda villkor. Man ska kunna känna trygghet på arbetsmarknaden, få möjlighet att utvecklas och kunna ha ett anständigt liv.

Jag vill avslutningsvis säga, fru talman, att jag med tanke på min nya portfölj som jämställdhetsminister inte nog kan understryka hur centralt det är att se till att alla har rätt till ett arbete, en egenförsörjning. Det är detta som i grunden ger frihet, gemenskap och utvecklingsmöjligheter. Det

ska vi aldrig glömma bort. Det är också en viktig del av jämställdhetskampen att se till att fler kvinnor får bättre anställningsförhållanden, har ett arbete att gå till och på det sättet också kan leva i frihet och självständighet. Kvinnans plats är på jobbet, helt enkelt.

Tack, Ciczie Weidby, för interpellationen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:195 om trygghet för lärare i skolan

Anf. 15 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har frågat mig om jag anser att vi har ett problem med otrygghet för lärare på skolor, vad jag avser att göra för att lärare ska vara trygga på sin arbetsplats, om jag anser att skollagen är tillräcklig vad gäller lärares befogenheter i klassrummet samt om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min bedömning.

Svensk skola behöver bli tryggare för såväl elever som lärare. Varje gång en lärare känner sig otrygg är det ett problem för skolan och hela samhället. Det är en självklarhet att alla lärare ska kunna känna sig trygga på sin arbetsplats. Hot, våld och kränkningar mot lärare och övrig skolpersonal får aldrig accepteras.

Regeringen har därför genomfört och genomför nu en rad konkreta åtgärder för att stärka tryggheten och studieron i skolan. En viktig del i detta arbete är att stärka lärares och annan personals befogenheter.

Regeringen har även fattat beslut om ändringar i läroplanen för såväl grund- som gymnasieskolan. Ändringarna började gälla den 1 juli 2019 och tydliggör rektorns särskilda ansvar för tryggheten och studieron i skolan. Även elevernas ansvar för att visa respekt för skolans personal och andra elever anges nu i läroplanerna. Regeringen har också gjort satsningar på pedagogiskt ledarskap, och Skolverket erbjuder stöd och kompetensutveckling för både lärare och rektorer i denna fråga.

Men mer behöver göras. Lärare ska känna att de har hela samhällets stöd när de upprätthåller en trygg skolmiljö. För att skapa ett tydligare och bättre fungerande regelverk för trygghet och studiero i skolan har en nationell plan för trygghet och studiero tagits fram (Ds 2021:13). Den har som syfte att ange riktningen för ett långsiktigt och systematiskt arbete för ökad trygghet i utbildningen och studiero i undervisningen.

Planen innehåller förslag om bland annat tydligare styrning, en förstärkning av det förebyggande arbetet samt tydligare befogenheter för skolans personal att ingripa när situationen kräver det. Promemorian innehåller även förslag som innebär att elever som hotar eller utsätter andra elever eller skolpersonal för våld lättare ska kunna stängas av eller omplaceras. Andra förslag innebär att mobiltelefoner inte ska användas på lektionerna om inte läraren tillåter det och att möjligheterna att omhänderta mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska öka. Promemorian har remitterats, och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

Avslutningsvis vill jag understryka vikten av att alla lärare bemöts med respekt för sitt viktiga uppdrag. Den professionella styrkan och tilliten till

den egna förmågan bygger en lärare inte ensam utan tillsammans med andra, inte bara kollegor, rektorer och huvudmän utan även vårdnadshavare och resten av samhället. Ska vi lyckas med detta måste vi sluta upp bakom lärarna. Hela samhället behöver se skolan som en gemensam bildningsinstitution och inte som en tjänst på marknaden, där elever är kunder och lärare är leverantörer.

Anf. 16 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! ”Slagen av elev. Hotad av elev att jag inte skulle finnas mer och eleven drog sitt finger över halsen. Kallad idiot, hora, värdelös m.m.”

”Spottad på. Fått spadblad tryckt mot halsen. Sparkad på. Biten. Slagen.”

”Elever som får utbrott och slänger bollar, stolar. Kastar mot elev ... Elever som skriker att man är dum i huvudet/elak m.m. Bråk mellan elever. Vårdnadshavare har anklagat mig för att jag försökt trycka ner elev då elev har följt ordningsregler.”

”Filmer på TikTok, kränkande kommentarer från elever.”

”Elever har i smyg tagit bilder på min byst och lagt ut på nätet med nedlåtande kommentarer.”

Fru talman! Detta är verkligheten i våra skolor. När Lärarförbundet gjorde en rapport i somras var det ungefär en fjärdedel av lärarna på högstadiet som uppgav att de hade blivit utsatta för hot eller våld i skolan. När Lärarförbundet lät göra ytterligare en undersökning i slutet av hösten uppgav mer än hälften av våra lärare att de blir utsatta för fysiskt våld av elever.

Detta är situationen i svensk skola. Jag tror att jag och statsrådet delar insikten om att duktiga lärare och rektorer som är trygga på arbetet och trivs i skolan och trygga och lugna elever i klassrum med studiero är förutsättningen för att man över huvud taget ska kunna bedriva kunskap på en hög nivå.

Den situation som råder i våra klassrum – inte på alla skolor, men uppenbarligen på mer än hälften av dem – är helt oacceptabel. Så kan vi inte ha det! Detta är naturligtvis en av anledningarna till att 16 058 elever i somras lämnade årskurs 9 utan behörighet att läsa vidare, hänvisade till en ganska mörk framtid.

Fru talman! Jag har frågat statsrådet om det inte är otroligt alarmerande uppgifter som Lärarförbundet redovisar och vad statsrådet ämnar göra åt detta.

Anf. 17 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S):

Fru talman! Jag delar den bild av händelsernas allvar som Kristina Axén Olin återger. De fall där lärare eller andra elever kränks är inte acceptabla. Vi kan alltid göra mer. Men det som räknas till sist är handlingskraft. I egenskap av skolminister har jag och den här regeringen därför fattat beslut om förändringar i läroplan. Som jag läste upp tidigare tydliggör vi rektors ansvar, och också elevers skyldigheter har tydliggjorts. Ökade befogenheter jobbar vi nu på, liksom möjligheter till omplacering och att stänga av elever. Vi gör satsningar på kompetensutveckling.

Handlingskraft finns alltså. Men det finns också andra saker som är viktiga i detta. Det handlar om kollegor till lärare i skolan. Därför är de satsningar på 6,5 miljarder som den här regeringen har fattat beslut om viktiga delar. Vi är också fast beslutna om att fatta beslut som kommer att påverka segregationen.

Fru talman! Låt mig dock tydliggöra att det finns vissa skolor som har väldigt tunga uppdrag i jämförelse med andra. Därför är det viktigt att vi ser över de fall då segregationen gör det svårt för lärare att vara trygga på sin arbetsplats.

Det är också viktigt för alla i skolan, både lärare och elever, att det finns en läroplan som tydliggör ansvar och också att alla förstår vad man ska kunna och lära sig. Det är en förutsättning för studiero och trygghet.

Men inte bara den här planen, som handlar om lärares ökade befogenheter, vad rektorer har för ansvar och möjligheten att omplacera, eller annat är viktiga satsningar, utan även att vi ser över skolsystemet. Det blev en försämring i svensk skola den dag då Sverige fick en skola där läraren är på gränsen till servicepersonal. Det är en marknadsskola där elever har väldigt mycket makt, för de är kunder och kan byta skola, och det är faktiskt möjligt för vårdnadshavare eller elever att påverka hur läraryrket ska utövas.

Den demokratiska kontrollen och kontrollen över skolmarknaden är också ett sätt att ta kontroll över det som händer i klassrummet och samhället.

Anf. 18 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Det är fascinerande hur olika vi kan se på skolans problem. Det är verkligen intressant, men det är också ganska bedrövligt.

Vi har i dag en situation i svensk skola där hälften av lärarna säger att de har blivit utsatta för våld. Hälften av eleverna säger också att de har blivit utsatta för brott under skoldagen, enligt Brås undersökning. Var fjärde elev på mellanstadiet har ont i magen och säger att de sällan eller aldrig känner sig trygga i skolan.

Då står statsrådet och talar om marknadsskola och lärare som servicepersonal som problemen i svensk skola. Det hör inte hemma i den här debatten, fru talman, och det överensstämmer inte med verkligheten.

Socialdemokraterna har haft makten i sju år. Skolan är snart i fritt fall. Vart fjärde barn i årskurs 6 klarar inte skolan, och mer än hälften av lärarna har blivit utsatta för våld. Det måste vi väl ändå vilja göra något åt?

I sin undersökning visar Lärarförbundet också att var femte lärare som jobbar i skolan i dag överväger att sluta just beroende på situationen med hot, våld, och stök i skolan. I dag fattas det lärare. Om några år fattas det 12 000 lärare, något som många av oss är oroliga över och undrar hur vi ska lösa. Ska vi i stället behöva vara oroliga för att ännu fler lärare ska lämna yrket?

I dag har vi 35 000–40 000 utbildade lärare som har valt bort att arbeta i svensk skola. När SCB 2017 lät göra en undersökning var det 40 procent av lärarna som svarade att stök och våld och bristen på åtgärder mot detta i svensk skola var anledningen till att de valt att lämna yrket. Då pratar ett statsråd från den regering som varit ansvarig för detta i sju år om marknadsskola och att vi ska återta kontrollen.

Fru talman! Jag tycker att det är pinsamt att statsrådet inte ser allvarligare på situationen att varannan lärare har blivit utsatt för våld under skoldagen.

Anf. 19 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin lyssnar inte riktigt på vad jag säger. Vi har infört väldigt många reformer, också när det gäller läroplanen, som tydliggör ansvaret. Vi inför nu tydligare regler när det gäller befogenhet och möjlighet att omplacera och stänga av elever. Vi har också gjort unika satsningar på att lärare ska få kollegor, så att en lärare inte ensam ska ha stora klasser.

Jag vill också påminna Kristina Axén Olin om att en skola som genomsvyras av stress, press och utslagning – väldigt mycket stress inom skolans område – infördes 2011. Det var en läroplan som gjorde det väldigt svårt att förstå vad man skulle kunna, och det skapade väldigt mycket oro i skolan, inte bara i lärarkåren. En annan sak som har hänt sedan dess är att det har blivit svårare att komma in på gymnasiet. Då kan man tro att det är en höjning av kraven, men det har snarare varit tvärtom, bara mer utslagning.

Segregationen är ett annat spår. Här kommer vi att lägga fram förslag om ett skolval som gör det möjligt för alla att byta skola, inte bara de som har paxat skolplatser. Vi ser också till att de skolor som har mest utmaningar, där det också finns mest oro, får mer pengar. Det är viktigt att vi inte bara gör de saker vi har gjort utan att vi också gör mer saker. Det är därför vi nu har en väldigt stressig period i riksdagen med väldigt mycket positiva förslag för just Sveriges elever och framför allt Sveriges lärare. Vi försöker återta kontrollen över välfärden – det är vårt syfte.

Det blir nämligen väldigt svårt så länge vi ser att pengar inte går dit de ska. Vi har en segregerad skola där vissa lärare varje dag inte bara ska undervisa utan även ska hantera väldigt mycket sociala problem. Halva klassen är kanske nyanländ. Andra har andra sociala problem. Därför måste samhället och vi som är demokratiskt valda politiker faktiskt ta ansvar. Vi kan inte bara säga att marknaden kommer att sortera upp detta och göra det bästa, utan det handlar om en helhet.

Är det kaos på skolmarknaden med en fri marknad kommer det lätt att bli kaos med elever också. Här gäller det att vi tar kommandot och att vi ger befogenhet till dem som är närmast eleverna. Det är det som våra förslag syftar till. Framför allt ska lärare få kollegor. Pengar ska gå till elever och lärare och inte till vinster i välfärden.

Anf. 20 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Det är intressant att statsrådet Lina Axelsson Kihlblom hänvisar till läroplanen från 2011 som orsak till att hälften av lärarna har blivit utsatta för våld.

Nu har Socialdemokraterna innehaft regeringsmakten i över sju år – sju och ett halvt år – och det blir bara stökigare och stökigare i skolan. Det är det som min interpellation handlar om.

Skolan är en av Sveriges största arbetsplatser, med ovärderliga lärare som är nödvändiga för att Sverige ska få tillväxt och för att vi ska få lyckliga och väl fungerande samhällsmedborgare. Hälften av lärarna upplever

Prot. 2021/22:57
21 januari

Svar på
interpellationer

att det är kaos i skolan, och var femte lärare funderar på att sluta för att det är så stökigt i skolan. Detta är statsrådets svar på det – det är i och för sig tre förslag som vi moderater länge har drivit. Det handlar om att rektorer ska ha större möjlighet att stänga av elever, om att det ska vara mobilförbud i skolan, vilket i och för sig är ganska passé eftersom 70 procent av skolorna redan för två år sedan hade mobilförbud, och om att ändra läroplanen så att den blir lite tydligare.

Men, fru talman, det är inte svaret när det gäller att skapa ordning och reda i skolan. Man behöver ändra skollagen. Man behöver se till att barn med olika diagnoser får specialisthjälp. Vi behöver säkra resursskolor, som jag och statsrådet diskuterade häromdagen. Där har det fortfarande, efter sju år, inte hänt något.

Läraryrket har ett antal konkreta förslag som de gång på gång lägger fram. Rektorer ska ha mer utbildning i att leda arbetet mot hot och våld. Skollagens kap. 5, Trygghet och studiero, behöver omarbetas. Lärares tillsynsplikt behöver definieras i lag. Det handlar om åtgärder mot kränkande behandling. De har alltså konkreta förslag som de gång på gång lägger fram om förändringar i skollag och förordning, om mer utbildning och om att man ska säkra att barn med neuropsykiatriska diagnoser inte hela tiden är i samma klassrum utan hjälp.

När, fru talman, ska statsrådet ta ansvar för hur det ser ut i svensk skola efter att regeringen har styrt i över sju år?

Anf. 21 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin lyssnar inte när jag förklarar alla de genomgripande reformer som vi har genomfört och som vi kommer att genomföra. Kristina Axén Olin vet att vi lägger fram ett förslag om resursskolor och att vi gör unika satsningar nu under våren.

Jag vill också påminna om att 6 miljarder kronor till skolorna ute i landet har bidragit till att det finns fler kollegor till lärare som är ensamma och utsatta.

Till skillnad från Kristina Axén Olin tycker jag att vi har duktiga lärare i Sverige. Jag tycker även att vi har duktiga rektorer. Jag delar inte bilden av att det är kaos i svensk skola.

Däremot vill jag säga att vi måste jobba med denna fråga på ett tydligt och systematiskt sätt. Och det måste finnas en linje när det gäller den upplevelse som finns i klassrummet, samarbetet med de fackliga organisationerna och uppföljningen på varje skola och för varje skolhuvudman som handlar om hur det går och att man åtgärdar. Där kan vi som lagstiftare och jag som skolminister lyssna in vilka verktyg man behöver där ute. Det är precis det vi gör när vi säger: De skolor som behöver mest resurser ska ha de resurserna. De skolor som har de största utmaningarna ska ha de bästa lärarna. Vi ska ha en läroplan som elever och lärare förstår. Det ska vara tydligt vilka befogenheter lärare och rektorer har när det gäller att hantera problem.

Detta genomför vi nu.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 22 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har ställt ett antal frågor till mig om de internationella kunskapsmätningarna. Jag kommer att besvara dem i turordning.

Kristina Axén Olin har frågat mig om jag anser att det är viktigt att Sverige deltar i internationella kunskapsmätningar och om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min ståndpunkt.

De senaste åren har de svenska kunskapsresultaten vänt uppåt. Det ser vi tydligt i såväl vår nationella statistik som de internationella kunskapsmätningar där Sverige deltar.

Internationella kunskapsmätningar är ett relevant och viktigt instrument för att mäta elevers kunskaper över tid. Vi behöver ha bra underlag om elevers kunskaper för att kunna fatta rätt beslut. Det är därför viktigt att de kunskaper som vi får fram från de internationella kunskapsmätningarna är korrekta.

Sveriges deltagande i de internationella kunskapsmätningarna regleras i Statens skolverks instruktion. Av instruktionen för myndigheten framgår att Skolverket får företräda staten och att myndigheten ansvarar för Sveriges deltagande i de internationella kunskapsmätningarna. Jag kommer att ha en dialog med myndigheten och noga följa utvecklingen i arbetet med kunskapsmätningarna.

Kristina Axén Olin har också frågat mig om jag anser att Sverige har hanterat de internationella kunskapsmätningarna, Pisa, Timss och Pirls, enligt regelverket.

I Sverige är det, som nämnts tidigare, Skolverket som ansvarar för genomförandet av de internationella kunskapsmätningarna. Det är därför också den myndigheten som har kunskap och resurser att kontrollera hur studierna genomförs på de deltagande skolorna.

Skolverket har hela tiden varit tydliga med att de har följt gällande riktlinjer för genomförandet av de internationella kunskapsmätningarna, och jag har förtroende för myndigheten.

Det ska dock inte finnas några som helst tveksamheter på skolorna kring vilka elever som ska få möjlighet att genomföra kunskapsmätningarna eller inte. Regeringen gav därför den 6 maj 2021 Skolverket i uppdrag att förstärka myndighetens insatser för att säkerställa ett högt deltagande i enlighet med gällande riktlinjer i Pisa 2022.

Kristina Axén Olin har också frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att de internationella kunskapsmätningar som Sverige i framtiden deltar i ska genomföras korrekt.

Skolverkets uppdrag om deltagande i Pisa som jag nyss nämnde redovisades till Regeringskansliet den 1 november 2021. Av redovisningen framgår att Skolverket kommer att vidta en rad olika åtgärder för att öka deltagandet i enlighet med OECD:s riktlinjer i Pisa 2022.

Jag kommer fortsatt att följa utvecklingen noga så att vi kan lita på resultaten av de internationella kunskapsmätningarna. I sammanhanget är det viktigt att poängtera att de internationella kunskapsmätningarna inte säger allt om kunskapsutvecklingen i den svenska skolan. Vi behöver lägga dessa mätningar och nationell statistik bredvid varandra och följa ut-

vecklingen över tid för att kunna se trender i våra elevers kunskapsutveckling.

Anf. 23 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det är ett bekymmer att vi inte har egna kunskapsmätningar i Sverige. Vi moderater har upprepade gånger föreslagit att vi ska ha egna kunskapsmätningar för att kunna se hur kunskapsutvecklingen går i Sverige, men detta har Socialdemokraterna hittills sagt nej till.

Socialdemokraterna har också valt att utforma de nationella proven att inte vara kunskapsmätande. En av de första frågorna som statsråden får efter valet är nämligen: Ska våra nationella prov vara kunskapsmätande eller betygsgrundande? Skolminister Anna Ekström valde att utforma de nationella proven till att vara just betygsgrundande.

Detta är olyckligt, fru talman, för det innebär att Sverige inte har någon egen mätning av hur kunskaperna ser ut i svensk skola. Därför blir vi väldigt beroende av de internationella mätningarna. Det finns flera stycken, och den vi brukar tala mest om är Pisa, som är den där ett stort antal elever är med. Sedan finns det två mindre, Timss och Pirls, som vi inte pratar så mycket om och som har ett ganska litet underlag. Det är alltså egentligen Pisa som i ett bredare perspektiv mäter hur det ser ut i svensk skola när det gäller kunskapsnivån.

Som statsrådet Lina Axelsson Kihlblom säkert noterade förra året har vi haft stora problem med Sveriges deltagande i Pisa, eftersom vi exkluderade alldeles för många elever. Skolverket har förvisso hela tiden hävdat att de har gjort rätt, men de har ju blivit överbevisade både av olika forskare som har gått igenom Sveriges deltagande och av Riksrevisionen, som har kommit med ganska grava anmärkningar gällande Sveriges deltagande.

Ungefär 11,5 procent skrev inte Pisa – de exkluderades för att de inte ansågs ha gått tillräckligt länge i svensk skola eller behärskade språket. Utöver det var det ytterligare 13 procent som inte dök upp den dagen. Totalt sett var det alltså en fjärdedel av våra nior som aldrig deltog i Pisa, och det kanske inte direkt var den fjärdedel som skulle ha dragit upp resultatet jättemycket.

Det gäller att dra lärdom av de fel som har begåtts och se till att den enda större kunskapsmätning som vi ändå har i svensk skola genomförs korrekt, därav min interpellation till statsrådet för att fråga om vi möjligen skulle kunna tänka oss att införa egna svenska kunskapsmätningar och hur vi säkerställer att de internationella efterlevs på allra bästa sätt.

Fru talman! Statsrådet hänvisar till att Skolverket anser att det har gjorts korrekt, vilket naturligtvis inte är en särskilt lugnande kommentar från statsrådet eftersom Skolverket har blivit överbevisade angående Sveriges deltagande och att det inte utfördes på bästa sätt. Jag hoppas därför att statsrådet kan redogöra för hur man ska garantera att Sveriges deltagande blir riktigt i fortsättningen.

Anf. 24 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Jag delar Kristina Axén Olins noggrannhet i frågan gällande att rätt ska vara rätt. Öppenhet och transparens är väldigt viktigt. Den viljan delar vi.

Däremot delar jag inte Kristina Axén Olins syn att vi inte mäter tillräckligt i svensk skola. Alla huvudmän har i uppdrag att följa upp kunskaperna i alla årskurser i alla ämnen. Vi har nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 som tydligt speglar de kunskaper som eleverna ska ha utifrån gällande styrdokument. Det finns väldigt mycket statistik inom Skolverket. Vidare har Skolinspektionen tydliga instruktioner för hur man följer upp betygsättning och så vidare.

Interpellationen handlar inte riktigt om detta utan om de internationella kunskapsmätningarna, och därför känner jag mig väldigt trygg med det svar vi får av Skolverket. De har ju fått i uppdrag att stärka insatser på Skolverket för att just säkerställa deltagandet. OECD ställer ett krav på 77 procents deltagande; Skolverkets krav och ambition är 90 procent som de vill leverera till oss. Skolverket är den expertmyndighet som både har resurserna, kompetensen och erfarenheter av att samarbeta med OECD. Jag känner mig därför väldigt lugn med att det här kommer att bli siffror som vi kan lita på.

Som sagt: Den här mätningen tillsammans med andra internationella mätningar är indikationer, och tillsammans med de mätningar och den statistik vi har internt ska vi analysera, ta det vidare och se vilka insatser som kan stödja oss där.

Det som är viktigt är att vi mäter och kontrollerar för att kunna bli bättre. Därför är det viktigt att de mätningar vi gör i största möjliga mån ska anpassas till styrdokumentet så att det som eleverna undervisas i också är det vi mäter. Vi ska mäta särskilt utsatta grupper – nyanlända elever och så vidare. Det finns även andra grupper i samhället vars måluppfyllelse behöver bli ännu bättre, och därför är mätningar och de kunskapsinhämtningar vi gör väldigt viktiga.

Jag tvekar inte heller, om det skulle behövas i framtiden när vi nu genomför reformer för att tydliggöra läroplanen, kring att vi också utformar andra sätt. Vi genomför också digitalisering av nationella prov som komplement till de internationella mätningarna.

Det jag tycker är viktigt att säga är att trenden är bruten på alla de internationella mätningar då vi hade våra bottenår, fru talman. Därför delar jag Kristina Axén Olins bekymmer om man inte kan lita på de siffrorna, men jag känner mig trygg inför Pisa 2022.

Anf. 25 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Att följa kunskapsutvecklingen i Sverige är viktigt för oss alla. Det handlar om Sveriges tillväxt, men det handlar naturligtvis också om individerna och deras framtid.

För inte så länge sedan diskuterade jag och statsrådet brottsutvecklingen i Sverige. Efter att statistiken kom drog jag då paralleller om att det som tyvärr förenar de kriminella under 24 år i dag är att 80 procent inte har godkända betyg från grundskolan. Det bästa förebyggande vi kan göra är förmodligen att se till att alla elever klarar svensk skola.

Därför är det viktigt att mäta kunskapsutvecklingen i Sverige år efter år så att man ser vad som fungerar och inte fungerar. Tyvärr, fru talman, gör vi inte det i Sverige. Statsrådet hänvisar till de nationella proven, men Socialdemokraterna har valt att inte göra dem kunskapsmätande. Det valet fick Socialdemokraterna: Skulle de nationella proven genomföras för att

vara kunskapsmätande eller betygsgrundande? Anna Ekström valde att de skulle vara betygsgrundande.

Nu ska vi inte fastna i de nationella proven, men det är en skandal att riksdagen redan 2015/16 beslutade att de skulle digitaliseras och rättas centralt. Om de hade rättats externt och centralt hade de nämligen kunnat vara intressanta för att just se kunskapsutvecklingen, för då hade vi fått en likvärdig bedömning och hade kunnat se hur utvecklingen är i svensk skola. Men eftersom regeringen inte har verkställt riksdagens beslut, trots att det har upprepats i princip varje år, går det inte att använda de nationella proven.

För Sveriges del deltog inte vart fjärde barn i den senaste Pismätningen. Ändå var Sverige sämst i hela världen när det gällde skillnaden mellan inhemskt födda elever och utlandsfödda elever. Så Sverige har gigantiska problem, och därför är det än viktigare att göra årliga mätningar av de svenska resultaten och om utvecklingen går åt rätt håll eller inte.

Fru talman! Jag delar inte statsrådets uppfattning om att trenden är bruten och att utvecklingen går åt rätt håll. En fjärdedel av eleverna skrev inte Pisa. Det var också en större exkludering än vad regelverket i Timss medger. Ändå säger statsrådet och Socialdemokraterna att utvecklingen i svensk skola går åt rätt håll.

Det är intressant att vart fjärde barn i årskurs 6 är icke godkänd i något eller några ämnen. Den siffran stämmer med den fjärdedel som inte deltog i Pismätningen. När var fjärde elev inte deltog i Pisa, när egna mätningar inte görs, när var fjärde elev i årskurs 6 har streck i något eller några ämnen, hur kan man då säga att utvecklingen går åt rätt håll och att trenden är bruten? Det är för mig en gåta. Men det kanske man kan säga när man har innehaft regeringsmakten i sju år och inte vill ta ansvar för de problem som finns i svensk skola.

Anf. 26 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin far fram med mycket statistik. Det är statistik som jag själv inte känner igen. Jag vet att statsrådet Ekström har svarat på flera av frågorna och tydliggjort vad statistiken för årskurs 6 visar, och så vidare.

Jag vill påpeka en sak, nämligen att för elever som har gått i sex år i svensk grundskola finns ingen skillnad om de är födda i Sverige eller i ett annat land. Det säger all statistik. Däremot påverkar fattigdom eller låg utbildningsbakgrund hemifrån. Svensk skola är stark på många områden. Bilden av att det går nedåt delar jag inte alls.

Med de reformer som sker inom läroplanen kommer vi att se en ökad tydlighet för lärare och elever i vad man ska kunna. Reformerna i fråga om bättre skolval, minskad segregation, tydlighet i läroplan och så vidare är viktiga för att bryta trenden angående segregation, utanförskap och utslagning. Jag vill åter påminna Kristina Axén Olin om att det var Moderaterna som införde läroplanen från 2011, som är hårt kritiserad för att vara flummig och svår att förstå. Vidare är det svårt att använda betygen. Samtidigt som det blev svårt att förstå vad man ska kunna höjdes ribban för att få en yrkesutbildning. Det har varit fatalt för Sveriges utveckling och för utslagningen.

Vi måste betygsätta, och vi måste mäta för att kunna bli bättre. Därför är det viktigt att Skolverket får ett tydligt uppdrag att genomföra Pisamätningarna. De åtgärder som Riksrevisionen pekade på ska följas upp. Vidare ska det vara en hög svarsfrekvens.

Jag vill också påpeka att den svenska befolkningen förändras hela tiden. Därför ska vi vara noggranna när vi kastar fram statistik som svartmålar svensk skola, där mycket faktiskt går framåt.

Nyanlända elevers genomsnittliga ålder när de har kommit till Sverige har gått från sju år till nio år gammal. Det minskar chanserna att nå betyg i alla ämnen i årskurs 9 och därmed gymnasiebehörigheten. Därför är det viktigt att satsa på de elever som behöver pengarna mest, och därför kan vi inte heller använda statistik på ett slarvigt sätt för att smutskasta dem som jobbar i den svenska skolan.

Anf. 27 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Vem som ska utföra Pisamätningar i fortsättningen ska vi besluta om någon vecka, och jag är inte så säker på att det blir Skolverket som ska genomföra Pisa i fortsättningen. Men vi får väl se vad riksdagens beslut blir.

Fru talman! Det som är sorgligt är att ett statsråd här talar om att utvecklingen i Sverige går åt rätt håll och att resultaten håller om man räknar bort de utlandsfödda eleverna. Så kan man ju inte göra.

Det stämmer att det finns många med utländsk härkomst i Sverige. I dag är det ungefär en fjärdedel av eleverna i grundskolan som har utländsk härkomst. Det som har hänt i svensk skola, ett problem som vi verkligen borde diskutera, är att mer än var tionde elev i årskurs 9 inte har gått alla år i svensk skola. Det är ett stort bekymmer att de eleverna inte klarar skolan, och de utgör en för stor andel av dem som inte klarar skolan och får behörighet till gymnasiet. Den frågan borde vi verkligen diskutera. Hur ska vi göra i Sverige för att barn med utländsk härkomst ska klara svensk skola? Hur ska vi bli bättre på att se till att de som även har gått de inledande åren i ett annat land ska klara skolan? Där sticker Sverige ut i resultaten. Bland annat framgår i Pisamätningarna att Sverige är det land i hela världen där det råder störst skillnad mellan inhemskt födda barn och utlandsfödda barn. Den frågan skulle jag gärna diskutera dygnet runt med statsrådet om vi kunde komma fram till en bra lösning.

Det intressanta är att statsrådet indirekt säger att de barnen inte finns och hänvisar till de andra barnen. I Moderaternas Sverige räknas alla barn. Därför ska alla barn som finns i klassrummen varje dag såklart delta i kunskapsmätningarna.

Anf. 28 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin hör saker som jag inte har sagt. Vi tittar på alla elever som en självklarhet, och vi ska mäta för att vi ska bli bättre.

Den här interpellationen handlade om arbetet med de internationella kunskapsmätningarna. Jag märker att vi går från ämne till ämne med statistik från det ena och det andra som jag inte känner igen. Det är en sorts spridning och förvirring.

Den här interpellationen handlar vidare om vad vi har gjort för att säkerställa att internationella kunskapsmätningar fungerar väl. Skolverket är den expertmyndighet, som jag tidigare har sagt, som har kompetensen,

Prot. 2021/22:57
21 januari

Svar på
interpellationer

erfarenheten och resurserna att utföra de internationella kunskapsmätningarna.

Riksrevisionens kritik har man tagit till sig, och Skolverket har högre ambitioner än de krav som OECD ställer på deltagande länder, nämligen en svarsfrekvens på 90 procent. Det är vad interpellationen handlade om.

Jag är villig att ta upp diskussionen om lösningarna. Jag kommer att lägga fram många förslag under våren till riksdagen. De gäller en reviderad läroplan, att utöka tryggheten på skolorna, ett ökat fokus på att alla elever ska förstå vad de ska kunna och så vidare. Det är grunden för svensk skolutveckling.

Vi ska ta tillbaka den skola vi hade en gång i tiden som alliansregeringen förstörde och gjorde till en marknadsskola.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:215 om åtgärder för att motverka betygsinflation

Anf. 29 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Mikael Damsgaard har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ytterligare stärka de nationella provens normgivande funktion vid betygsättning, vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka Skolinspektionens tillsyn över och kvalitetsgranskning av bedömning och betygsättning samt om jag överväger att införa någon form av sanktioner gentemot skolor och huvudmän som systematiskt brister i bedömning och betygsättning.

Jag vill börja med att konstatera att vi under lång tid har haft problem med olikvärdig betygsättning. Det är oacceptabelt om betygen inte sätts rättvist, inte minst från individens perspektiv eftersom betyg har en avgörande betydelse för tillträde till utbildning och kan påverka möjligheten att få anställning. Likvärdigheten måste stärkas och betygsinflation motverkas. Betyg som sätts ska på ett rättvisande sätt spegla elevens kunskaper, inte vilken skola eleven går på. Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder på området, och mer är på gång.

När det gäller de nationella provens normgivande funktion har riksdagen i enlighet med regeringens förslag beslutat att resultatet på de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygsättningen. Givet provens betygsstödjande syfte är det av stor vikt att också proven bedöms likvärdigt.

Regeringen har genom uppdrag till Statens skolverk initierat ett stort arbete med digitalisering av de nationella proven. Här ingår flera viktiga åtgärder för att stärka likvärdigheten. Skolverket ska sträva efter att en så stor andel som möjligt av proven ska automaträttas för att öka objektiviteten i bedömningen, vilket också frigör tid för lärare. Elevlösningar som inte kan rättas automatiskt bör bedömas externt, det vill säga av någon annan än den undervisande läraren.

Förra året fick också Skolverket i uppdrag att förbereda för central rättning av de nationella proven, det vill säga att proven ska bedömas av legitimerade och behöriga lärare på uppdrag av en statlig myndighet.

Men det finns också ett lokalt ansvar att motverka glädjebetyg och stärka likvärdigheten. Av Skolverkets allmänna råd om betyg och betygsättning framgår att rektorn bör skapa förutsättningar för att främja lärares arbete med betygsättning och tillsammans med lärare följa upp de betyg som sätts. Huvudmannen bör följa upp betyg och nationella provbetyg inom den egna organisationen och vid behov sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg. Skolverket tillhandahåller stöd och underlag i form av nationell statistik för att underlätta analysen.

När det gäller frågan om Skolinspektionen och sanktioner beslutade regeringen så sent som i december 2021 om ett uppdrag till myndigheten. Myndigheten ska granska hur huvudmän och skolor arbetar för att betygen ska sättas i enlighet med gällande bestämmelser och hur de arbetar med området likvärdig bedömning och betygsättning.

Regeringen har också tillfört permanenta medel för att Skolinspektionen bland annat ska kunna genomföra fler inspektioner i skolor med stor avvikelse mellan betyg och resultat på nationella prov. Periodvis under covid-19-pandemin har det inte getts nationella prov, vilket har försvårat arbetet. Vi inväntar dock Skolinspektionens besked om vad de uppmärksammar, vilka åtgärder som vidtas och om det visar sig att det saknas någon form av sanktion bland de verktyg myndigheten i dag redan har.

Dessa insatser, liksom den översyn av kurs- och ämnesplaner med tillhörande kunskapskrav och förändringar i betygssystemet som nu föreslås i propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla eleverns kunskaper* (2021/22:36), är alla viktiga komponenter i arbetet för att uppnå en mer rättvis och likvärdig betygsättning.

Jag kan konstatera att arbetet med att förbättra betygssystemet ur likvärdighetsaspekt pågår aktivt. Detta arbete behöver dock följas noga, och jag utesluter inte att det kommer att krävas ytterligare insatser.

Anf. 30 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Återkommande får vi rapporter om stora skillnader i hur generösa skolor är i sin betygsättning. Vi som under en längre tid har följt och varit aktiva inom skolpolitiken vet också att frågan om betygsinflation eller glädjebetyg inte är en ny fråga.

Att betygsättningen mellan olika skolor och huvudmän är likvärdig är viktigt av en mängd olika skäl. Betygen förväntas beskriva hur mycket svenska elever lär sig i skolan och ge en tydlig återkoppling till elever och föräldrar. Slutbetygen används även som grund för urval till olika utbildningar, varför likvärdigheten också är en fråga om rättvisa. Om bristerna i likvärdighet är för stora riskerar det i slutändan skolväsendets och betygssystemets legitimitet.

Vi nås också av rapporter om hur lärare utsätts av påtryckningar av elever och föräldrar. Men betygen ska inte vara förhandlingsbara – betyg ska sättas på grundval av de kunskaper som eleven har uppvisat.

Insatserna för att säkra en likvärdig betygsättning har dock under lång tid varit svaga, och mycket talar för att det alltsedan Sverige fick målrelaterade betyg på 1990-talet har förekommit betygsinflation. Det faktum att en allt större andel av eleverna får betygssystemets högsta betyg samtidigt

som Sveriges resultat i internationella kunskapsmätningar inte förbättras talar också för det. Det kunde vi höra i föregående debatt.

Trots att lärarna sedan 2018 särskilt ska beakta provresultatet från nationella prov i samband med betygsättning är skillnaderna fortsatt stora mellan skolor och kommuner avseende hur väl betyg och provresultat överensstämmer. Senast elever i årskurs 9 i Sverige skrev nationella prov var 2019, och då fick mer än hälften av eleverna i de kommunala skolorna i 28 av landets kommuner bättre slutbetyg än vad de presterade vid de nationella proven.

På skolnivå är avvikelserna mellan betyg och nationella prov ofta än större. Problem med bristande överensstämmelse mellan betyg och nationella prov finns bland både kommunala och fristående skolor. Det är därför uppenbart att staten behöver vidta ytterligare åtgärder för att alla skolor i Sverige ska sätta betyg som motsvarar elevernas kunskaper och därigenom motverka betygsinflationen.

Skolministern anger i sitt svar att det är av stor vikt att proven bedöms likvärdigt och att proven därför bör rättas digitalt. I de fall det inte är möjligt bör de rättas av en annan lärare. I det är vi helt överens; Moderaterna har under lång tid drivit frågan om digitalisering av de nationella proven och extern rättning. Med tanke på hur länge den frågan har varit aktuell – och hur länge frågan om betygsinflation har varit aktuell i Sverige – är det förvånande att det fortfarande inte finns ett system på plats för att hantera detta. Här bär Socialdemokraterna efter sju års regering ett mycket stort ansvar.

Vad gäller avvikelser mellan nationella prov och betyg hänvisar skolministern till det lokala ansvaret och till ett uppdrag till Skolinspektionen. Jag ställer mig dock tveksam till om detta räcker. Jag vill därför fråga ministern om hon är beredd att överväga ytterligare krav på skarpare koppling mellan nationella prov och betygsättning på skolnivå för att komma åt det här problemet.

Anf. 31 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Jag håller med Mikael Damsgaard: Det här räcker inte.

Det är därför vi nu genomför ett förtydligande av läroplanen så att lärare och elever faktiskt vet vad det är man ska betygsätta på och så att eleverna vet vad de ska kunna. Den här läroplanen, som Alliansen införde 2011, är flummig och svår att förstå. Därför vill vi tydliggöra vad det är eleverna ska kunna. Det är en grundläggande förutsättning för att man ska kunna sätta rättvisa betyg.

Jag som socialdemokrat och representant för den socialdemokratiska regeringen är också tydlig när det gäller marknadsskolan. I marknadsskolan är eleverna kunder, föräldrarna är kundernas advokater och lärare har blivit servicepersonal. Är det så att läraren inte sätter det betyg som gör kunden nöjd – kunden har alltid rätt – byter man skola. Man är en bricka i ett stort spel, och skolor använder betygsättning som marknadsföring för att konkurrera med andra skolor.

Det finns ibland tysta pakter när det gäller vissa betyg och vissa skolor i ämnen där det inte finns nationella prov.

Jag tror att vi, precis som Mikael Damsgaard påpekade här, måste se det här i en bredare kontext och ha tydlighet i vad som gäller och nationella

prov som rättas externt. Vi ska ha en läroplan som är tydlig och klar när det gäller vad man ska kunna.

Vi ska komma ihåg att betygen ska spegla kunskaper och göra så att eleven förstår var den kan bli bättre. Men betygen ska också spegla vad mer skolan ska kunna göra. I framtiden behöver vi diskutera hur betygen bättre kan spegla elevernas kunskaper här och nu samt hur skolan kan stötta dem att bli kunnigare.

En elitidrottsman eller elitidrottskvinna som är på topp i sitt gebit får ett F i betyg om personen missar en liten del. Vi har i dag ett hårt betygssystem som kanske inte gynnar alla elever. Vi ska aldrig sänka kraven – jag tror att Mikael Damsgaard och jag är överens om att vi aldrig kan göra det. Däremot kan vi vara tydligare med ett betygssystem som bättre speglar vad eleverna kan, som är lättare för lärare att sätta betyg med och som är lättare att följa upp.

Det är därför jag nu genomför de reformer jag gör och även skapar väldigt mycket arbete för riksdagen när det gäller att fatta beslut i den här riktningen.

Till sist handlar det om att ta kontrollen över välfärden, så att inte alla kan se skolan som en marknadsplats där det gäller att man har jippon. Fokus ska vara på att elever ska lära sig – inget annat.

Anf. 32 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Det är onekligen intressant att skolministern vill få varje diskussion om svensk skola att handla om att 11 procent av Sveriges grundskoleelever går i fristående skolor som drivs av aktiebolag.

I 104 av landets kommuner finns det inga fristående grundskolor. Är det så, skolministern, att det inte finns några problem i dessa kommuner, där det skolministern beskriver som en skolmarknad inte existerar? Det är onekligen intressant att skolministern fastnar vid och koncentrerar sig så mycket på den frågan.

För oss moderater är elevers och föräldrars rätt att välja skola en central princip. Men verklig valfrihet kräver också att det finns alternativ att välja mellan. Här spelar även de skolor som drivs av aktiebolag en viktig roll för att bidra till att utveckla skolan lokalt och för att bidra till mångfald.

Även om de skolkoncerner som skolministern ofta pratar om är stora nationellt är de små lokalt. De bidrar till mångfalden lokalt. Jag kan ta ett exempel från min hemkommun Västerås, där det finns ungefär 16 000 elever i årskurs 1–9. Där går 730 elever i Internationella Engelska Skolan. Drygt 500 elever går i Kunskapsskolan. Dessa aktörer är små lokalt, och de bidrar till mångfalden. Det är fascinerande att skolministern fastnar så mycket i den frågan.

Åter till interpellationen och det som vi egentligen skulle diskutera. En annan aspekt av den bristande likvärdigheten i betygsättningen är att den också förminskar skillnaden i kunskaper hos elever i olika skolor. Skolverket släppte för ett par år sedan en rapport som konstaterade att betygsättningen i Sverige i hög grad är relativ. Chansen att få ett högre betyg än vad som motiveras av det man presterar på det nationella provet är större i en lågpresterande skola än i en högpresterande skola därför att betygsättningen blir relativ.

En del av det svar som skolministern gav här handlade om utveckling av läroplaner. Det finns absolut behov av detta och av att dra lärdom av de tio års erfarenhet vi har av nuvarande läroplaner. Jag tror dock att det är naivt att tro att utvecklingen av läroplaner i sig kommer att öka likvärdigheten mellan olika skolor. Detta kommer att göra det lättare för lärare att sätta betyg, och det kommer att vara lättare för elever att förstå vilka betyg de ska få om läroplanerna blir tydliga. Men jag tror att det är naivt att tro att vi kan få så tydliga läroplaner och kursplaner att det väsentligt ökar likvärdigheten mellan skolor, för det kommer alltid att finnas ett stort tolkningsutrymme.

Jag frågade i interpellationen om skolministern är beredd att överväga sanktioner gentemot skolor som systematiskt brister i sin betygsättning. Skolministern berörde inte det här i sitt svar, och jag skulle därför vilja se att hon utvecklar det något i den kommande debatten.

Anf. 33 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Jag börjar med frågan om sanktioner. Som jag sa i mitt svar: När vi får Skolinspektionens rapport kommer vi att se om vi behöver vidta åtgärder på området. Vi behöver underlag; vi kan inte gissa.

Apropå ”varje diskussion” och om det inte finns några problem vill jag säga: Jo, det finns problem, och det är väl viktigt att vi pratar om dem. Skolor som behöver tävla på en marknad sätter andra betyg än de som inte gör det. Vi ser att vinstdrivande fristående skolor har högre betyg – större diskrepans – än de icke vinstdrivande fristående skolorna.

Jag är för fristående skolor. Jag är för alternativen. Jag är till och med för ett rättvist skolval där alla kan välja och där alla kan välja på samma villkor. Det tycker jag är mycket viktigt, för jag vill ha väldigt många fristående skolor. Jag vill ha ett rättvist skolvalssystem, fru talman, men precis som Mikael Damsgaard var inne på handlar det om att vi måste ha tydlighet i vad det är som gäller.

År 2011 införde man en läroplan som varken lärare eller elever förstår. Jag hade en kollega i Skolkommisionen – en student. Jag frågade studenten: Vet du vad du ska kunna? Då log han, fru talman. Han tittade på mig och sa: Jag vet, men mina klasskamrater vet inte. Det var en väldigt klok man. Det är så det har sett ut i några år.

Detta gör det väldigt svårt. Är det så att det är väl gjort, eller är det relativt väl gjort? Det här är svårt. Betygsättningen har blivit flummig och svår, och den är svår för eleverna att förstå. Detta är en grundläggande del i att motverka betygsinflation. Vi ska veta vad det är, hur kunskapen ser ut och så vidare. Detta är inte någonting man kan hitta på i sin kammare. Det ska inte vara en del i marknadsföringen av en skola för att locka fler elever.

Detta tycker jag är väldigt viktigt, och jag är beredd att gå vidare med dessa reformer. Skolvalssystemet ska vi se över. Fler ska kunna välja skola. Vi ska ha fristående skolor och så vidare. Men betygen, kvaliteten och fokus på eleverna ska vi aldrig ta bort. Därför blir frågan vad pengarna ska gå till – är det till elevernas kunskapsutveckling eller inte?

Vi genomför väldigt många reformer på det här området för att bättre kunna säkerställa trygg betygsättning. Detta är faktiskt grundläggande för både lärare och elever, för betygen ger tillräde till högskolan. Det är sorgligt att höra att högskolan uppger att vissa skolor – de kan nästan peka ut

vissa skolformer – faktiskt ger för höga betyg och att eleverna inte riktigt lever upp till de krav som högskolan har. Även detta måste vi jobba med.

Alla dessa saker hänger ihop, och det är ett pussel. Det handlar om tydlighet, inte bara i styrning och ledning av svensk skola utan också när det gäller vad som ska undervisas om och hur det ska ske i klassrummet. Där måste vi ha tillit till lärarna i deras profession. De ska inte påverkas av yttre faktorer, som rektorers önskemål att deras betyg ska bli en del i en marknadsföring.

Anf. 34 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Som jag konstaterade i mitt inledande anförande: I 28 av landets kommuner fick 50 procent av eleverna i den kommunala huvudmannens egna skolor högre matematikbetyg än vad de presterade i de nationella proven. Trots det vill skolministern göra den här frågan till en fråga om friskolor. Vi vet att det finns en viss skillnad i betygsättning mellan driftsformer, men den är förhållandevis liten och ger ett förhållandevis litet förklaringsvärde.

Vad det handlar om är att vi måste få en övergripande struktur där staten tar ansvar för hur vi kan följa upp och se till att alla huvudmän och alla skolor har en likvärdig och kvalitativt sett bra betygsättning. Här hade jag förväntat mig mer. Vi hade en diskussion som påbörjades redan under alliansregeringens sista år. Det finns tillkännagivanden från 2015 om att stärka kvaliteten i exempelvis de nationella proven. Diskussionen har varit levande. Att det har tagit så lång tid för regeringen att komma fram med någonting känns fascinerande. Det är väldigt tveksamt om de åtgärder som skolministern redovisat här i dag kommer att leda till de önskade resultaten. Det kommer att krävas ytterligare åtgärder.

Med det vill jag tacka skolministern för debatten.

Anf. 35 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Kommunala huvudmän har också stor skillnad i betygsättning. Vi har stor skillnad mellan fristående aktörer och mellan olika driftsformer där. Det här måste vi arbeta med.

Grundläggande är att vi har gett myndigheter i uppdrag att kontrollera och ge tydliga instruktioner och att vi har styrdokument som tydligt indikerar vad det är man ska betygsätta och för vad. Vi kan inte ha en flummig läroplan som indikerar vad en stor yrkesgrupp ska använda i sin undervisning och betygsättning. Därför är det här steg framåt. De nationella proven ska rättas externt och ska automatiseras.

Det här är viktiga reformer. Vi kan inte hasta fram dem. Därför tar de tid. Det ska ske i samklang med professionerna. ”Vad är kunskap?” är en fråga för den pedagogiska professionen. Därför måste vi involvera flera parter i det här. Vi ska inte hasta fram saker. Det har man gjort tidigare, och vi betalar priset för det i dag.

Sedan vill jag säga att det är lite sorgligt med synen på lärarens roll, hur den påverkas, hur betygen används i dag i skolvalet och så vidare. Det gäller framför allt skolvalssystem där alla elever inte kan välja på lika villkor.

Jag vill tacka Mikael Damsgaard för interpellationsdebatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:194 om ett ökat småhusbyggande

Anf. 36 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! David Josefsson har frågat mig vad jag avser att göra för att byggandet av småhus ska öka.

Jag vill inledningsvis framhålla att det är glädjande att utbudet av bostäder nu ökar. Boverkets senaste byggbehovsberäkningar från december visar att det fram till och med 2030 behöver färdigställas cirka 60 000 bostäder varje år.

Det investeringsstöd till hyresbostäder och bostäder för studerande som nu har avskaffats på Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas initiativ har fram till den 30 november 2021 beviljats för närmare 50 800 bostäder. Det stora intresset för investeringsstödet tyder på att byggherrarna bedömer att det fortsatt finns ett behov av – och möjligheter att långsiktigt hyra ut – hyresbostäder med relativt sett lägre hyra. Att detta fungerande stöd nu avskaffas beräknas få konsekvenser i form av färre nya hyresbostäder och bostäder för studerande i landet framöver.

Regeringen har under mandatperioden arbetat på flera fronter för att skapa bättre förutsättningar för bostadsbyggande. Bland annat har regeringen lämnat en proposition om privat initiativrätt. Ändringarna trädde i kraft den 1 augusti förra året efter att riksdagen antagit förslaget. Regeringen har även uppdragit åt flera myndigheter att göra en översyn av sina anspråk på områden av riksintresse. Denna översyn syftar till en kraftig minskning av såväl antalet riksintresseanspråk som den samlade areella utbredningen av dessa områden. Regeringen har vidare tillsatt en utredning med uppdraget att utreda och lämna förslag på åtgärder för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden. Utredningen ska bland annat föreslå hur ett statligt startlån för förstagångsköpare bör utformas. De åtgärder som utredningen ska titta på syftar till att underlätta inträdet på marknaden för ägda bostäder.

Det så kallade kommunala planmonopolet innebär att det primärt är kommunerna som bestämmer vilken mark som får bebyggas och hur bebyggelsen får utformas. Därmed är det även kommunen som bestämmer om ett visst område får bebyggas med flerbostadshus eller med småhus.

Det är prioriterat för regeringen att upprätthålla den höga byggtakten, likaså att människor ska ha råd att bo i det som byggs. Möjligheten att tillgodose behovet av småhus är viktig och något som regeringen följer mycket noga.

Då David Josefsson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Ulrik Bergman i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 37 ULRİK BERGMAN (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på interpellationen. Bakgrunden till interpellationen är det faktum att det i vissa områden, däribland Västra Götaland, finns ett överskott av hyresrätter. Samtidigt är det så att folk vill äga sin bostad och därför efterfrågar bostadsrätter, villor eller tomter att bygga en villa på.

En fungerande bostadsmarknad är en förutsättning för individers möjligheter att forma sina egna liv. I dag är det långt ifrån en självklarhet. Den svenska bostadsmarknaden är i grunden dysfunktionell. I stället för att erbjuda möjligheter hämmar den såväl individer som samhällsekonomin i stort. Företag får svårare att anställa och tillväxten hålls tillbaka, samtidigt som trångboddheten och de sociala problemen ökar. Den svenska bostadsmarknaden präglas för lite av marknad och i stället av i vissa fall långa köer till hyresrätter, höga krav för att få köpa en bostad och krångliga regler för att få bygga.

När Boverket genomförde en bostadsmarknadsenkät anförde kommunerna främst tre stora hinder för bostadsbyggande: höga produktionskostnader, brist på detaljplaner för attraktiv mark och svårigheter för privatpersoner att få lån. Då borde ju svaret bli att föreslå åtgärder som sänker produktionskostnader, ta bort onödiga byggregler och byråkrati i planprocesserna och underlätta för standardlösningar som sänker kostnader och ökar konkurrensen.

Kanske borde man också ta upp en diskussion kring hur vi kan sänka trösklarna för nya på bostadsmarknaden. Statsrådet pekar på en utredning som ska titta närmare på den frågan. Vi moderater ser att många unga som ska in på bostadsmarknaden har betydande problem att etablera sig på bostadsmarknaden då lågräntemiljön drivit upp prisnivåerna.

I budgetpropositionerna för 2016–2018 anvisade regeringen ekonomiskt stöd till byggande. Moderaterna verkade sedan för borttagande av detta. Någon effektredovisning har väl regeringen egentligen inte kunnat prestera gällande detta ekonomiska stöd. Vi vet inte om skattepengarna gjort någon som helst nytta. Sannolikt hade de bostäderna byggts i alla fall. Sveriges Byggindustrier menar att de bostäder som byggts med hjälp av subventionerna skulle ha byggts ändå. I stället har skattepengarna gått rakt ned i fickorna på byggbolag. Är det rätt hantering av skattemedel?

Faktum kvarstår. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att öka byggandet av egnahem? Kommer statsrådet att ta initiativ till att regler som hämmar ökat byggande av egnahem tas bort och öka tillgången till byggklar mark?

Anf. 38 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Ulrik Bergman för hans engagemang i frågan.

Regeringen tycker att det är bra att det byggs fler flerbostadshus men också att det är bra om det byggs fler småhus.

För att återkomma till något jag sa redan i mitt inledande svar visar det stora intresset för investeringsstödet att byggherrarna bedömer att det fortsatt finns ett behov och en långsiktig möjlighet att hyra ut hyresbostäder med lägre hyra.

SCB:s statistik över antalet lediga lägenheter i beståndet indikerar inte heller att antalet hyreslägenheter som står tomma ligger på ovanligt höga nivåer, inte ens i Västra Götalands län, som interpellanten hänvisar till.

Men en sak är säker. Under Moderaternas tid vid makten byggdes det konsekvent för lite. Det totala bostadsunderskottet ökade varje år de satt vid makten.

Denna utveckling har vi vänt, och vi bygger i dag bort bostadsbristen. Sedan 2018 har underskottet börjat vända nedåt, och vi betar varje år av Sveriges bostadsskuld. Boverket bedömer att byggtakten ökade med cirka

15 procent under 2021 då 66 000 bostäder påbörjades. Under 2022 färdigställs cirka 61 000 bostäder, vilket är den högsta nivån på 30 år.

Det i grunden viktigaste för att lösa bostadsbristen är att vi klarar av att hålla uppe denna historiskt höga byggtakt. Men det kommer att bli svårare när Moderaterna avskaffat det investeringsstöd som bidragit till att tusentals bostäder med lägre hyror byggts.

Låt mig också påpeka att bostadsmarknaden är dynamisk. Om fler hyreslägenheter blir tillgängliga genom en aktiv bostadspolitik påverkar det också utbudet i det ägda beståndet.

Behovet av bostad skiftar ju också genom livet. Studenter efterfrågar i allmänhet en studentbostad, och unga som ska flytta hemifrån söker ofta en hyresrätt. Om mamma och pappa inte kan betala kontantinsatsen kan man behöva spara ett tag alldeles oavsett vilken boendeform man på sikt önskar. Kanske vill man på äldre dagar flytta till just en billig hyresrätt och på det sättet skapa möjlighet för en ung familj att ta över villan.

Allt detta kommer att bli svårare när Moderaterna har slopat investeringsstödet.

Med detta sagt är det riktigt som Bergman påpekar att många som har etablerat sig på arbetsmarknaden och börjat bilda familj vill flytta till småhus. Jag gjorde det själv när vi fick vårt andra barn. I dag är det svårt för förstagångsköpare med vanliga inkomster och utan rika föräldrar att ta sig in på den köpta bostadsmarknaden.

I grunden har amorteringskraven fungerat väl och bidragit till att utöka hushållens motståndskraft, men precis som ledamoten påpekar har vi en situation där låga räntor, bostadsbrist, höga byggkostnader och en hög efterfrågan har bidragit till att bostadspriserna har ökat snabbare än hushållens inkomster. Detta har gjort det svårare för förstagångsköpare att komma in på den köpta bostadsmarknaden.

Det är just mot denna bakgrund som regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att lämna ett förslag på hur vi kan underlätta för just förstagångsköpare på bostadsmarknaden. Utredningen kommer att presenteras i mars, och regeringen ser fram emot att ta del av resultatet.

Anf. 39 ULRIK BERGMAN (M):

Fru talman! Statsrådet sa att det byggs väldigt många nya bostäder och att utvecklingen går åt rätt håll. Samtidigt har byggstödet tagits bort. Det talar emot statsrådets argumentation för att stödet behövs.

Cirka 40 procent av bostadsbeståndet utgörs av småhus, vilket innebär att ungefär halva befolkningen bor i småhus eftersom hushållsstorleken är större. Med småhus menas fristående villor, radhus och kedjehus.

Inom EU utgör småhus cirka 40 procent av nyproduktionen medan motsvarande siffra i Sverige landar så lågt som runt 20 procent.

En sammanvägd bedömning av olika undersökningar som gjorts pekar på att så mycket som 70 procent av den svenska befolkningen helst vill bo i småhus. Den största undersökningen genomfördes av Boverket 2014, och därefter har flera andra följt, två så sent som 2019. Samtliga bekräftar bilden av att småhus är det klart mest populära boendalternativet.

Till följd av coronapandemin har dessutom intresset för småhusboende ökat markant, vilket bland annat märkts i stora prisuppgångar.

Den svenska byråkratin kring planprocesser gör att hanteringen av framtagandet av villatomter kan bli utdragen. Överklagandeprocesserna i detaljplaneframtagandet är tidskrävande och försenar ambitionen att snabbt ta fram nya områden för exploatering för egnahem.

Hysesrätter har sina fördelar. De erbjuder ett boende utan kontantinsats, vilket kan vara bra när unga ska lämna hemmet för att studera under en begränsad period, inte sällan på annan plats än föräldrahemmet, och människor som fått jobb eller förändrad livssituation och snabbt behöver en ny bostad slipper ta lån för att lösa det omedelbara bostadsbehovet.

Men vi ser även stora nackdelar med hyresrätterna. Avståndet mellan hyrestagaren och bostadsbolaget upplevs i vissa delar stort då möjligheten att påverka sin boendesituation kan vara liten. Inte sällan placerar socialtjänsten personer med psykiska problem eller missbruksproblem i sådana bostäder, vilket skapar problem för de kringboende. Vidare är arbetslösa på försörjningsstöd överrepresenterade i områden med hyresrätter, och trångboddhet förekommer med barnrika familjer i små lägenheter, vilket skapar problem för barn och ungdomar att sköta sina skolarbeten hemma.

Varför bygga fler hyreslägenheter när människor vill äga sin bostad och det skapas sociala problem i hyresbeståndet? Ägandet skapar ansvarsstagande och engagemang i området.

Kommer statsrådet att ta initiativ för att underlätta omvandlingen av hyresrätter till bostadsrätter eller ägarbostäder?

Anf. 40 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Det är riktigt att vi ännu inte ser de fulla konsekvenserna av att Moderaterna slopade investeringsstödet. Man hade ju möjlighet att söka ända fram till årsskiftet, och de ansökningar som kom in under förra året kommer att beviljas. Än så länge kan vi bara spåra framtida konsekvenser genom alla de kommunalråd som redan berättar om byggprojekt som har stoppats och som riskerar att inte bli av.

Vi kan konstatera att även småhusproduktionen har ökat under vår tid vid makten, dock mer blygsamt. Antalet färdigställda småhus har ökat från cirka 8 000 per år för tio år sedan till mellan 10 000 och 12 000 per år de senaste fyra åren. Det är en ökning med 25–50 procent.

Som jag sa i mitt inledningsanförande har regeringen under mandatperioden också arbetat på flera fronter för att skapa bättre förutsättningar för bostadsbyggandet. Bland annat har regeringen lagt fram en proposition om privat initiativrätt.

Låt mig också nämna två initiativ som vi har tagit sedan jag tillträdde för en dryg månad sedan. Ska det, som vi är överens om, byggas fler småhus, där människor får möjlighet att kliva ut och känna gräset mellan tårna på sommaren, måste det fram fler villatomter.

För att få fram fler tomter krävs byggbar mark. Därför har Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket i sina regleringsbrev för 2022 fått i uppdrag att ompröva om de riksintressen för kulturmiljövård och naturvård som länsstyrelserna har identifierat har brister avseende aktualitet och utbredning. Uppdragen kommer att redovisas senast den 31 januari 2023, och jag kommer att följa myndigheternas arbete noga.

Vidare skiljer sig behoven av olika bostadsformer åt mellan olika kommuner i landet. Vi har därför precis för riksdagen föreslagit ändringar i bostadsförsörjningslagen för att den analys som ligger till grund för uppgifterna i kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning ska få en tydligare inriktning mot bostadsbristen i den aktuella kommunen. Det kan behövas fler hyresrätter i Danderyd men fler villor i Borlänge.

Jag kan försäkra Bergman om att regeringen kommer att fortsätta att arbeta för att bygga bort bostadsbristen. Det ska byggas bostäder som vanligt folk kan efterfråga, och de ska byggas i hela landet.

Frågan är vad Moderaterna vill. På Moderaternas hemsida sammanfattas bostadspolitiken i tre punkter.

För det första vill man öka bostadsbyggandet. Det är, som jag har sagt, även min första prioritet, men till skillnad från Moderaterna och Bergman har jag inte avvecklat det stöd som faktiskt fanns. Tvärtom har vi vänt utvecklingen och har nu en historiskt hög byggtakt.

För det andra säger man sig vilja göra det enklare att köpa en bostad. Precis detta har vi en utredning som tittar på och som kommer att vara klar i mars.

För det tredje vill man göra det enklare att hyra en bostad. Tyvärr handlar detta inte om hyresrätten utan om hur det ska bli enklare att hyra ut i andra hand, vilket enligt alla enkäter och undersökningar som det hänvisas till är den form av boende som efterfrågas allra minst av människor. En anledning till att ingen efterfrågar denna boendeform är kanske att en person som hyr en privatägd bostad i andra hand i många avseenden har en svag ställning. När regeringen försökte åtgärda det genom att öka tryggheten för dem som hyr en bostad av en privatperson stoppade Moderaterna förslaget.

Den fråga som infinner sig är: Vad vill Moderaterna egentligen, utom att stoppa produktionen av hyresrätter med hyror som vanligt folk har råd att betala?

Anf. 41 ULRIK BERGMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för inlägget!

Vi kan konstatera att otryggheten upplevs större i hyresrättsområden. Detta visar de trygghetsundersökningar som har genomförts. Många miljonprogramsområden är utmärkande i detta. Utanförskap präglar och skapar problem. Samtidigt är hyror i hyresområdena ofta ganska höga, särskilt i nyproduktion, jämfört med egnahem. I kombination med relativt låga inkomster gör detta att de boende hamnar i en inlåsningseffekt då de får svårt att spara till en insats till en kommande ägd bostad. Det blir ett slags fattigdomsfälla.

Detta sammantaget gör att vi i stället borde öka möjligheterna för människor att bygga egnahem från början. Vi moderater lyssnar på medborgarnas önskan om att få mer frihet genom att äga sin bostad och kunna bestämma över sitt liv. Reglerna måste bli enklare, fler villor och bostadsrätter behöver byggas och hyresrätter behöver omvandlas till bostadsrätter där de boende själva kan fatta beslut om hur området ska utvecklas, vilket även kan bidra till att en bostadskarriär kan inledas.

Fru talman! Med dessa ord vill jag tacka bostadsministern för en bra debatt.

Anf. 42 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Att hyrorna är höga i nyproduktionen löser vi inte genom att allmännyttan säljer ut det existerande beståndet med låga hyror. Detta har fått motsatt effekt i till exempel Stockholm.

För att sammanfatta diskussionen kan jag säga att det byggdes för lite under Moderaternas tid vid makten och att det totala bostadsunderskottet ökade varje år. Vi bygger nu bort bostadsbristen. Det byggs historiskt mycket bostäder i Sverige, men denna utveckling är i fara efter Moderaternas agerande i riksdagen, där man plockade bort det investeringsstöd som bidragit till att tusentals bostäder med lägre hyror har byggts.

När det gäller ungas möjligheter att köpa sin första bostad har bostadspriserna ökat snabbare än hushållens inkomster, vilket har gjort det svårare för förstagångsköpare att ta sig in på den ägda bostadsmarknaden. Därför har regeringen tillsatt en utredning för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden. Där upplever jag att vi har en samsyn om att det måste ske.

Vi har också tagit flera initiativ för att underlätta för bostadsbyggande. Vi har bland annat tagit initiativ för lagstiftning om privat initiativrätt, vi har tagit initiativ för att tillgängliggöra mer mark för byggande och vi tog precis, för att anknyta till en av ledamotens andra frågor, emot Konkurrensverkets rapport om konkurrensen i byggmaterialindustrin. Lägre byggmaterialkostnader skulle naturligtvis kunna skapa förutsättningar för fler att bygga och köpa småhus.

Detta är en viktig fråga för regeringen. Detta är socialdemokratisk politik. Vi vill se fler småhus, bostadsrätter och hyresrätter. För Moderaterna verkar korståget mot hyresrätten vara det viktiga. På det sättet tror jag aldrig att vi kommer skapa det som vi säkert alla är överens om att vi vill se, nämligen goda bostäder för alla, oavsett bostadsform.

Jag tackar Ulrik Bergman för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:201 om riksintressen

Anf. 43 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Ida Drougge har frågat mig hur jag ska säkerställa att de föreslagna åtgärderna vidtas och vilka ytterligare åtgärder som jag avser att vidta för att säkerställa att en kraftig minskning av det totala riksintresseanspråket sker.

Som Ida Drougge uppger gav regeringen under 2020 Boverket, som samordnande myndighet, i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket göra en översyn av sina respektive anspråk på områden av riksintresse. Översynen syftade till en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning.

Boverket kunde i slutredovisningen bland annat konstatera att Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet behövde stöd av länsstyrelserna för att fullfölja översynen av sina respektive riksintresseanspråk.

Regeringen gav därför länsstyrelserna i uppdrag att identifiera områden av riksintresse för naturvården och kulturmiljövården som har brister avseende aktualitet och utbredning, som Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet sedan kan ompröva. En utgångspunkt för uppdraget var att minska målkonflikterna mellan riksintressen och bostadsbyggande och att frigöra mer mark för planering och byggande. Uppdraget slutredovisades den 28 december 2021.

Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket har i sina regleringsbrev för 2022 fått i uppdrag att ompröva de riksintressen för kulturmiljövården och naturvården som länsstyrelserna identifierat har brister avseende aktualitet och utbredning. Uppdragen ska redovisas senast den 31 januari 2023.

Jag följer fortsättningsvis myndigheternas arbete i denna fråga.

Anf. 44 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Riksintressen infördes i Sverige 1987. Tanken då var att man samtidigt som man försökte decentralisera bostadsbyggandet och lägga mer makt hos invånare och kommuner ville ha viss fortsatt statlig styrning genom att på nationell nivå kunna peka ut områden av särskilt nationellt intresse. Det är detta som sedan dess kallas för riksintresse. Tanken var ett fåtal utpekade områden.

I dag visar kartläggningar att riksintressenas utbredning lägger sig som en våt filt och skapar stora osäkerheter och oförutsägheter för såväl företag och kommuner som exploatörer som vill utveckla och bygga bostäder eller dra om trafik, för den delen. Riksintressena breder ut sig över 40 procent av Sveriges yta. Detta gör att man kan konstatera att samtidigt som Sverige är ett internationellt sett väldigt glesbefolkat land har vi brist på byggbar mark.

Det är alltid något att regeringen har påbörjat arbetet med att minska riksintressenas utbredning, men det är nödvändigt att konstatera att vi i dag har tolv myndigheter som har i uppgift att peka ut områden för riksintressen. Det är fem myndigheter som sedan 2020 har fått i uppdrag att ompröva sina anspråk. Två av dessa förmådde inte göra detta själva utan behövde länsstyrelsernas hjälp och ytterligare tid för att kunna se vilka områden där detta nu kan ske. De har sedan behövt ytterligare två år för att göra omprövningen.

När detta är klart kommer det totalt sett att ha tagit fyra år för Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket att få veta vilka områden som enligt de nya kriterierna faller bort och inte längre ska vara av riksintresse.

Vore det inte rimligt, mot bakgrund av hur omfattande detta har varit och hur mycket tid som uppenbarligen har krävts för att ha koll på vilka områden som över huvud taget behöver vara riksintressen, att detta gjordes löpande och att det var ett kontinuerligt ansvar som dessa tolv ansvariga myndigheter alltid har att veta om de områden som man tar i anspråk som riksintressen är och förblir viktiga riksintressen? Detta skulle jag vilja höra statsrådets svar på.

Anf. 45 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för ledamotens frågor.

Till att börja med vill jag säga att regeringen agerar. Ambitionen är, som jag har sagt, en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areal och utbredning. Problembilden är tydlig och överensstämmer i stor utsträckning med ledamotens problembild.

När riksintressesystemet infördes avsåg det, precis som Ida Drougge förklarade, endast få och unika områden som skulle komma i fråga för utpekande. Med tiden har, som ledamoten påpekar, antalet områden av riksintresse och dessa områdens arealmässiga utbredning kraftigt utökats.

Enligt Riksintresseutredningen omfattas i dag 46 procent av landets totala land- och vattenareal av anspråk på att vara områden av riksintresse. Enligt utredningen kan detta knappast anses vara i linje med lagstiftarens intentioner. Vidare är vissa av dessa kriterier hållna på en sådan övergripande nivå att de ger ett mycket stort utrymme för olika bedömningar.

Samtidigt har samhället de senaste årtiondena genomgått stora förändringar, och andra samhällsintressen har kommit till. Utvecklingen har gjort att flera av de kriterier som finns för att bedöma anspråk på områden av riksintresse är föråldrade och inte svarar mot dagens behov.

Detta var mycket riktigt skälet till att fem myndigheter tillsammans med Boverket 2020 fick uppdraget att se över detta. Det är detta arbete som regeringen nu tagit vidare i regleringsbrev för Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet.

Boverket lämnade i sin utredning också andra förslag som just nu bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 46 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! En första fråga blir då om statsrådet kan svara på när de beredningar som sker inom Regeringskansliet beräknas vara klara. En ytterligare fråga som jag tror är given för de allra flesta när man ser över tidslinjen för detta arbete är om statsrådet anser att fyra år är en rimlig tid. Är det rimligt att staten behöver fyra år på sig för att få veta om de områden som man har pekat ut som riksintressen behöver vara det? Det är för mig väldigt lång tid, särskilt givet att länsstyrelserna nu har gjort en kartläggning och tagit fram förslag på områden som de tycker kan omprövas. Behövs det då två år för att göra en sådan omprövning? Det skulle jag också vilja ha svar på.

Sedan kan jag bara konstatera att statsrådet inte till fullo svarade på den fråga som jag ställde. Nu gör man ett försök till hugg för att minska utbredningen av riksintressen. Men vi moderater föreslår att om en myndighet har pekat ut ett område som riksintresse är den myndigheten skyldig och bör ha ansvar för att hela tiden ha koll på om detta område verkligen fortsatt och jämt behöver vara ianspråktaget som riksintresse. Därför vill vi att de områden – riksintressen – som inte definieras i lag utan finns i kapitel 3 i miljöbalken alltid bör vara tidsatta, så att en löpande omprövning tvingas ske.

Vad hindrar då regeringen från att initiera även ett sådant förslag?

Anf. 47 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Riksintresseanspråk är ett verktyg för staten att påverka och bevaka intressen av särskild nationell betydelse inom samhällsplaneringen. Samtidigt är, som vi har konstaterat, flera av de kriterier som i dag ligger till grund för att bedöma anspråken på områden av riksintresse otydliga och i behov av uppdatering.

Som jag sa i mitt interpellationssvar kunde Boverket i sin slutredovisning bland annat konstatera att Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet behövde stöd av länsstyrelserna för att fullfölja översynen av sina respektive riksintresseanspråk. Länsstyrelserna fick därför i uppdrag att identifiera områden med brister avseende aktualitet eller utbredning som Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet sedan ska ompröva.

Det är på detta sätt regeringen måste arbeta. Det går inte att jag som minister sätter mig med en karta och beslutar om vilka riksintressen som behöver omprövas.

En utgångspunkt för uppdraget till länsstyrelserna var att minska målkonflikterna mellan riksintressen och bostadsbyggande samt att frigöra mer mark för planering och byggande. Uppdraget rapporterades i december 2021, alldeles nyligen, och den översyn som vi gett i uppdrag i regleringsbrevet ska slutrapporteras den 31 januari 2023. De har alltså ett år på sig att göra detta, inte två år.

Av länsstyrelsernas redovisning framgår att det totala antalet riksintresseobjekt för kulturmiljövården i Sverige 1 665. Av dem har länsstyrelserna identifierat att 575 riksintresseobjekt utgör en potentiell målkonflikt med bostadsbyggandet.

Utifrån en översiktlig analys av indikatorer på brister avseende aktualitet bedömer länsstyrelserna att 358 av riksintresseobjekten är i prioriterat behov av aktualitetsprövning. Detta ska alltså ske inom ett år.

Det totala antalet riksintresseobjekt för naturvården i Sverige är 2 536. Av dem har länsstyrelserna identifierat att 416 riksintresseobjekt utgör en potentiell målkonflikt med bostadsbyggandet.

Utifrån en översiktlig analys av indikatorer på brister avseende aktualitet bedömer länsstyrelserna att 267 av riksintresseobjekten är i prioriterat behov av en översyn. Det ska alltså också ske inom ett år.

Mot bakgrund av detta har alltså dessa två myndigheter i sina regleringsbrev för 2022 fått i uppdrag att ompröva dessa riksintressen. Och jag kommer att följa myndigheternas arbete i denna fråga. Men det är alltså hundratals riksintressen som ska aktualitetsprövas under det kommande året. Detta är en viktig fråga för regeringen precis som för ledamoten.

Anf. 48 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Det är bra att regeringen har vaknat på detta område, även om jag kan tycka att det har tagit väl lång tid.

Det finns dock inget svar, låter det som. Jag får tolka det som att det egentligen inte heller finns något hinder för regeringen att parallellt med att man gör en översyn av delar av dessa områden också ger i uppdrag att ändra i lagen, så att myndigheterna löpande och för framtiden kommer att fortsätta behöva göra sådana omprövningar – att ha koll på om de områden som pekats ut som riksintressen alltid ska fortsätta vara riksintressen eller inte. Våra myndigheter ska inte behöva få i uppdrag från regeringen att de

ibland behöver säkerställa att områden verkligen behöver skyddas och pekas ut som riksintressen.

Man bör komma ihåg att det finns ett flertal sätt i Sverige att skydda mark, natur och olika intressen. Vi har kommunalt planmonopol för detta. Det är fullt möjligt för kommunerna, inte bara för staten, att skydda viktiga värden för sig, för sina invånare och för vårt land.

Anf. 49 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka för en spännande debatt om riksintressen.

För att svara på frågan om en ständig, återkommande aktualitetsprövning av riksintressena vill jag säga att detta faktiskt fungerade på en del av de myndigheter som ingick i det ursprungliga uppdraget. Det var en anledning till att dessa inte fick fortsatta uppdrag som de här två. Ett av förslagen i Boverkets rapport är också att man ska införa en sådan förändring i förordningen. Den frågan bereds just nu inom Regeringskansliet, och jag kan i dag inte säga när regeringen kommer att återkomma.

För att sammanfatta debatten i övrigt tror jag att vi kan konstatera att det inte finns någon oenighet mellan interpellanten och mig om färdriktningen. Regeringens syfte med arbetet kring riksintressena har varit att uppnå en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens areella utbredning. Vi kan också konstatera att regeringen har agerat för att uppnå detta. Det pågår nu ett högst konkret arbete för att aktualitetspröva hundratals riksintressen.

Det har kommit kritik mot att arbetet tar tid. Samtidigt är det viktigt att fråga sig vilket alternativ Moderaterna tror hade gått snabbare.

Regeringen tillsatte 2020 en översyn där Boverket lade fram förslag på fortsatt hantering av riksintressefrågan på kort och på lång sikt. Vi agerade på dessa förslag och gav i juni 2021 länsstyrelserna i uppdrag att snabbt skanna av de områden som har störst brister avseende aktualitet och utbredning. Det uppdraget rapporterades i december 2021, och redan i regeringsbrevet för 2022 har nu Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet fått i uppdrag att ompröva de riksintressen som länsstyrelserna har identifierat. Det skulle innebära att mer mark skulle frigöras för planering och bostadsbyggande. Detta visar på den här regeringens prioritering att leverera reformer som leder till fler bostäder i hela landet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:253 om öppna geodata – en digital racerbana

Anf. 50 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Larry Söder har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta utifrån riksdagens beslut om tillkännagivande till regeringen om öppna geodata den 18 mars 2021.

Jag delar uppfattningen att tillgången på geodata är angelägen för utvecklingen av flera sektorer och processer i vårt samhälle. Data är en viktig förutsättning för innovation, hållbar tillväxt och minskad resursåtgång.

Prot. 2021/22:57
21 januari

Svar på
interpellationer

Flera undersökningar visar att den samhällsekonomiska nyttan av att tillgängliggöra data, främst geodata, är hög.

EU har konstaterat att det inom vissa områden i vårt samhälle finns särskilt värdefull digital information som anses vara förknippad med stora socioekonomiska fördelar och som har ett särskilt stort värde för ekonomin och samhället om den tillgängliggörs avgiftsfritt. Ett av dessa områden är geodata.

Med anledning av det stora värdet tog EU initiativ till en omarbeting av det så kallade PSI-direktivet. Detta direktiv beslutades i juni 2019. Som min företrädare tidigare redogjort för i en interpellationsdebatt med Larry Söder avser Europeiska kommissionen att fatta beslut om en så kallad genomförandeakt där det kommer att fastställas vilka datamängder som ska tillgängliggöras avgiftsfritt.

I och med att geodata är definierade i direktivet som en särskilt värdefull datamängd kommer genomförandeakten att utgöra en grundplatta för att ta steg mot öppna geodata. Europeiska kommissionen har ännu inte beslutat om denna genomförandeakt, och detta är bekymmersamt. Vi har, för att undvika dubbelarbete, velat invänta ett beslut från Europeiska kommissionen.

Regeringen arbetar dock med att öka tillgängligheten av öppna data i samhället, som en förutsättning för digital innovation och utveckling. Bland annat bereds en proposition inom Regeringskansliet om en ny lag som genomför EU-direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn samt, ur ett rättsligt perspektiv, främjar och stöder den offentliga förvaltningens arbete med att tillgängliggöra öppna data.

Anf. 51 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Först vill jag tacka ministern för svaret, som jag anser är positivt i stora delar.

Ministern säger att öppna data är angeläget för utveckling av flera olika sektorer. Jag skulle vilja säga att det är angeläget för i princip alla sektorer. Det handlar i grunden om ett annat sätt att tänka när det gäller information, informationsutbyte och processer. Det är bara fantasin som sätter gränser, vill jag säga, för var vi kan tänka oss att detta är en avgörande milstolpe för vårt samhälles utveckling.

Där vi – och då menar jag kanske mig själv i första hand – bara ser information om kakor, till exempel, kan andra människor ta emot och använda den informationen på ett helt annat sätt som skapar en helt annan nytta. Det är därför detta med öppna geodata är så pass viktigt, menar jag.

Jag hör också i svaret att ministern delar min uppfattning om samhällsnyttan i detta, det vill säga att den är väldigt stor. Det finns olika siffror framräknade på hur stor samhällsnyttan är – den ena större än den andra, vill jag nog påstå. Var den ligger vet vi inte eftersom vi bara är i början av utvecklingen.

Men det är här jag blir brydd. Vi är överens om att öppna geodata är angeläget och innebär en väldigt hög samhällsekonomisk vinst. Riksdagen har vid flera tillfällen tillkännagivit att regeringen ska redovisa på vilket sätt man kan göra geodata öppna och fria. Det finns inga fria nyttigheter;

någon måste givetvis betala. Det är väl ett sådant system man ska komma fram med.

Regeringen har själv på olika sätt vidtagit mått och steg i riktning mot att göra detta möjligt. Då har jag svårt att finna mig i att regeringen lutar sig tillbaka och väntar på att EU ska lösa en del av problematiken. Jag tycker givetvis att det är bra att EU är med på bollen och att vi kan samordna så mycket som möjligt, men att vi väntar på EU tycker jag är lite tillbakadraget. Jag tycker att vi ska vara framåtsyftande i stället.

Man kan undra vilka kontakter regeringen har med kommissionen avseende denna fråga. Vilka kontakter tas för att det ska gå så snabbt som möjligt, eftersom vi ser de stora samhällsnyttorna för oss? Och när förväntar sig regeringen att kommissionen är färdig med detta och avser att fatta beslut om genomförandeakten så att vi kan gå vidare, om man nu vill vänta på att EU fattar beslut?

Jag inser givetvis att en samordning i slutändan är självklar, både för oss och för EU. Men eftersom jag tycker att detta är samhällsekonomiskt viktigt tycker jag att man ska vidta de åtgärder, mått och steg som behövs för att vi ska ha öppna geodata i Sverige, alldeles oavsett EU:s process i detta. Jag tycker inte att det räcker att återropa en revidering av PSI-direktivet och den genomförandeakt som nämns i svaret som hinder för att göra detta. Jag tycker att man borde gå vidare.

I många texter genom åren har regeringen haft en ganska klar uppfattning: Öppna geodata är bra. Det är bra för näringslivet; det är bra för Myn-dighetssverige. Men någonstans måste vi fatta de beslut som behövs för att göra detta verkligt. Det är väl detta som gör att jag blir lite frustrerad.

Nu är det andra länder som har gått före oss. Danmark är väldigt duktiga på detta. De införde detta den 1 januari 2013. Såvitt jag vet lyder de, höll jag på att säga, under samma kommission som vi. De har gjort en annan prioritering än vi. Varför kan inte vi göra som Danmark, det vill säga gå före?

Anf. 52 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Jag vill återigen understryka att jag delar Larry Söders uppfattning att detta är en viktig fråga. Jag hoppas också att de som lyssnar på debatten förstår vikten av frågan, även om den ibland kan framstå som teknisk.

Många blir kanske förvånade över att de använder sig av geodata nästan dagligen, eftersom det redan har blivit en så naturlig del av vår vardag. Man gör det när man använder digitala lösningar för att leta vägen till en restaurang, när man inväntar en hemleverans av någon vara eller när man använder digitala kartor för att se på omgivningen runt ett hus eller en bostad man funderar på att flytta till. Geodata är helt enkelt information som är knuten till en viss plats. Det kan handla om allt från byggnader, fastighetsgränser och vägar till sjöar, vegetation och befolkning.

I dag är tillgången till dessa data en förutsättning för många e-tjänster, appar och handläggningsstöd. Det möjliggör vitt skilda saker som adressökning och navigering i smartphones, samhällsplanering samt beskrivningar av effekten av globala klimat- och miljöförändringar.

Regeringens målsättning är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter och genom det skapa en enklare

vardag för medborgare, en öppnare förvaltning som stöder innovation, delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Lantmäteriet har på regeringens uppdrag tillsammans med myndigheter och aktörer i Geodatarådet tagit fram en nationell geodatastrategi för åren 2021–2025. Det vet naturligtvis Larry Söder.

I den nationella strategin är ett av målen att geodata ska vara öppna. Regeringen har ingen annan uppfattning. Öppna data har definierats av den så kallade Öppna data-utredningen som digital information i öppet format som kan vidareutnyttjas och delas fritt för valfritt ändamål.

Ambitionen är hög. Men för att undvika dubbelarbete har regeringen inväntat EU-kommissionens genomförandeakt. Det är bekymmersamt att den ännu inte har kommit. Den skulle ha kommit redan 2019. Nu säger man att den är försenad på grund av pandemin och att den ska komma under 2022. Regeringens uppfattning är att det är bekymmersamt att det har dröjt. Vi hoppas att man håller den nu aviserade tidsplanen.

Det pågår också ett stort arbete med vad vi kallar förvaltningsgemensam digital infrastruktur. Regeringen avsatte närmare 210 miljoner kronor i budgetpropositionen för 2022 för att under de kommande tre åren utveckla infrastrukturen och därefter 45 miljoner kronor löpande för fortsatt utveckling, förvaltning och drift av infrastrukturen.

Vi gav dessutom Myndigheten för digital förvaltning i uppdrag förra veckan att tillsammans med ett flertal andra myndigheter, däribland Lantmäteriet, att fortsätta arbetet med att etablera och utveckla infrastruktur och det nationella ramverket för grunddata.

Detta är viktigt då förvaltningsgemensam digital infrastruktur utgör en grundstomme också vad gäller standardisering av och försörjning av geodata till samhället. Det är av stor vikt att man som användare vet vad man får och kan förvänta sig av de geodata som produceras av Lantmäteriet liksom att de har hög kvalitet.

Jag delar Larry Söders och riksdagens ambition och hoppas att kommissionen presenterar genomförandeakten i närtid.

Anf. 53 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag är medveten om att mycket arbete görs bakom scenen för att hitta strukturer och standarder för detta. Men själva problematiken som jag vill lyfta fram är att vi har ett system som är avgiftsbelagt. Det är också slutet för en del av marknaden som skulle kunna utnyttja detta på ett helt annat sätt. Det är också där vi rent samhällsekonomiskt får effekterna.

Det är avgörande att vi kanske gör dessa två delar samtidigt. Det gäller att se till att strukturerna finns, att vi har standardiseringar och att man inte dubbelarbetar på det sättet. Men det gäller också att vi har ett system som är avgiftsfritt för den som vill använda det och att det är öppet för alla och inte stängt.

Ministern återkommer till att det är bekymmersamt att kommissionen inte har beslutat om genomförandeakten. Är det bara tidsmässigt som det är problematiskt eller ett bekymmer, eller är det andra delar som ministern är bekymrad över? Det kan till exempel gälla inriktningen. Eller är det någonting annat som kan störa vårt sätt att tänka när det gäller öppna geodata som gör att det också kan ta tid?

Det kan egentligen inte vara den ekonomiska kostnaden för oss som nation som det handlar om för att göra öppna geodata. De utredningar som har gjorts tidigare har visat att det ungefär kostar 300–400 miljoner i avgifter som skulle behövas finansieras på annat sätt. Det kan inte vara den största posten i regeringens budget om vi ska vara riktigt ärliga. Det kan inte vara det som hindrar det, utan det måste vara andra saker som gör att vi inte går vidare. De nyttor som dessa 300–400 miljoner skapar i andra ändan är långt mycket större än så.

Sedan kan man fråga sig varför Sverige som är en datanation och digital nation inte går före i dessa frågor. Det är en så pass viktig fråga. Vår kunskap när det gäller digitalisering borde egentligen vara till nytta för hela EU. Det är lite skämmigt att Danmark är före oss i denna fråga. Jag kan inte förstå varför vi inte valde samma väg som dem. Nu gjorde de det ganska tidigt 2013. Det kanske inte riktigt var en stor fråga på riksdagens bord 2013, men vi var inte långt efter. Vi har också väntat väldigt länge.

När man tittar på näringslivets regelråd, som tar fram de viktigaste punkterna för vad som kan vara viktigt för näringslivet framåt, är detta en del som det tar fram. Att öppna geodata ska vara tillgängliga för alla är en av de enskilt viktigaste frågorna för att kunna utveckla näringslivet framåt.

Med det vill jag egentligen påstå att detta inte bara är något för Myndighetsverket utan för hela samhället. Det är där vi gör de största vinsterna. Myndighetsverket kan säkert koppla ihop sig om vi ändå bestämmer oss för det. Men det är viktigt att nyttigheten är öppen för alla och inte bara för myndigheter, kommuner och regioner.

Min fråga till ministern var: Vilka åtgärder avser man att vidta för att åstadkomma det som riksdagen ville utifrån riksdagens tillkännagivande om öppna geodata? Det har jag egentligen inte fått svar på. Hur har man från mars 2021 hanterat tillkännagivandet? Har man noterat att riksdagen tycker att det är en viktig fråga? Vilka åtgärder har man gjort efter det? Det vore bra att nu få en samlad bild i ministerns sista anförande.

Anf. 54 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Först ska jag säga någonting angående att regeringen menar att det är bekymmersamt att EU-kommissionen dröjer. Det handlar framför allt om tidsaspekten. Vi har inga signaler på att någonting i genomförandeakten skulle vara gravt oroande för Sverige i övrigt. Geodata pekas ut som särskilt viktiga data. Vi utgår från att det också kommer att återspeglas i genomförandeakten.

Jag vill också säga några ord om digitalisering av samhällsbyggnadsprocesser, som Larry Söder också nämner i sin interpellation. Utöver att regeringen tar viktiga steg mot att åstadkomma en förvaltningsgemensam digital infrastruktur driver vi samtidigt på digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen. Det är extremt viktigt inte minst för bostadsbyggnad.

I Lantmäteriets och Boverkets arbete har det konstaterats att data av hög kvalitet är en förutsättning för en effektivare samhällsbyggnadsprocess. Det är i sig en viktig förutsättning för bland annat fler bostäder. Här har tidigare digitaliseringsuppdrag uppnått flera viktiga delresultat. Men även här återstår mycket arbete för att uppnå en helt digital samhällsbyggnadsprocess.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att fortsätta sitt arbete med att främja en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen i en digital miljö. Uppdraget redovisades innan jul i december 2021. Rapporterna bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Den nationella geodataplattformen som nämns i interpellationen är en del av Lantmäteriets uppdrag att bygga upp en digital infrastruktur för data i hela samhällsbyggnadsprocessen. Det ska göra det lättare för bland annat kommuner och byggaktörer att få tillgång till standardiserade och kvalitetssäkrade data, till exempel detaljplanedata. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2022.

Det pågår också en beredning av förslag om ett moderniserat fastighetsregister som syftar till att möjliggöra ett mer tidsenligt tillhandahållande av fastighetsinformation. Det är dock för tidigt att säga när något förslag kan presenteras.

Jag arbetade inte med de här frågorna 2013 när Danmark fattade beslutet. Men man kan konstatera att det då inte fanns någon genomförandeakt att vänta på. Nu lever vi under antagandet att den snart kommer. För att undvika dubbelarbete har vi inväntat den. Det blir bekymmersamt om den fortsätter att dröja. Där har vi ingen annan uppfattning.

Vi kan också konstatera att det arbete som regeringen ändå gör börjar få resultat. Bara från år 2019 till år 2020 avancerade vi i EU-kommissionens mätning *Open Data Maturity Report* från plats 23 till plats 16. Vi ska inte stanna på plats 16. Det tror jag att både jag och Larry Söder är överens om.

Anf. 55 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Vi ska givetvis vara på plats ett. När man jobbar inom det område som ministern och jag jobbar ser man hela tiden exempel på att planeringsprocessen digitaliseras. Jag tror att det är viktigt inte bara ur effektiviseringssynpunkt utan också ur rättvisesynpunkt. Många kan med detta system behandlas precis likadant alldeles oavsett vilken kommun de är i, och det känns väldigt bra.

Jag skulle ändå vilja problematisera lite grann. Låt oss säga att kommissionen säger att detta inte kommer 2022 heller utan att det kommer 2023. Då sitter vi i samma situation igen, och jag tror att varje år som går är ett förlorat år för Sverige för just den här delen, som vi skulle kunna utnyttja på bästa sätt.

Jag skulle vilja att ministern och regeringen i så fall trots allt påskyndar processen. Det finns ett stöd i riksdagen för att göra detta om man vill. Skulle man behöva ändra det efter genomförandeakten är väl det i så fall inte svårare än så, om det nu går i rätt riktning. Jag skulle nog helst vilja att ministern säger: Vi kör, alldeles oavsett vad EU gör! Men om EU kommer fram med den är det ju jättebra.

Anf. 56 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Som framgått av denna debatt blir tillgången till data allt viktigare inom allt fler samhällsområden. En ordnad tillgång till data med känd kvalitet är en viktig del av lösningen på flera av våra stora samhällsutmaningar.

Precis som Larry Söder har påpekat pekar många undersökningar och utredningar på att det finns stora möjligheter till innovation om man kan göra offentliga data, framför allt geodata, tillgängliga avgiftsfritt. Det finns också stora möjligheter att effektivisera samhället och våra myndigheter. Digital information som är känd och av god kvalitet och en effektiv informationsförsörjning möjliggör för våra myndigheter att fatta kloka och välavvägda beslut inom bland annat samhällsbyggandet.

Min och regeringens ambition är givetvis att Sverige ska vara ledande vad avser digitalisering och tillgängliggörande av geodata. Jag har ingen annan uppfattning än riksdagen och Larry Söder; detta är en viktig fråga. Vi har samma målsättning. Många processer är igång både hos våra svenska myndigheter och, som vi har varit inne på flera gånger, på EU-nivå.

Som jag sa i mitt inledande anförande har vi för att undvika dubbelarbete velat vänta på EU-kommissionens genomförandeakt om vilka datamängder som ska tillgängliggöras avgiftsfritt. Som jag också sa i mitt inledande svar och som jag har sagt genom hela debatten är det bekymmersamt att det dröjer. Vi hoppas att EU-kommissionens nuvarande tidtabell håller. Om inte får vi säkert anledning att återkomma till frågan här i riksdagen, både jag och Larry Söder.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2021/22:255 om tillfälliga moduler

Anf. 57 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Larry Söder har frågat mig om jag har uppmärksammat problemet med krav på ombyggnad i samband med flytt av tillfälliga moduler och om jag avser att vidta några åtgärder.

Larry Söder utvecklar i interpellationen sin tidigare riksdagsfråga ställd till tidigare bostadsminister Märta Stenevi och menar att det är orimligt att ha ett regelverk som innebär att relativt nyproducerade byggnader måste byggas om för att anpassas till nya krav i byggregelverket bara för att de flyttas till en ny plats.

Liksom Märta Stenevi framhöll i sitt frågesvar håller jag med Larry Söder om att det bör finnas flexibilitet i regelverket för modulbyggnader. I svaret pekade Märta Stenevi på att det finns flexibilitet i regelverket som omfattar både reglerna för tillfälliga bygglov och möjligheten till avsteg från de tekniska egenskapskraven.

Av plan- och bygglagen framgår att kraven vid ändring eller flytt av en byggnad får anpassas och göras avsteg från när det gäller lämplighet för byggnadens ändamål, form-, färg- och materialverkan och tillgänglighet och de tekniska egenskapskraven. Detta ska göras med hänsyn till ändringens omfattning eller syftet med flytten och med hänsyn till byggnadens förutsättningar samt till bestämmelserna om varsamhet och förbud mot förvanskning.

Byggnadsnämnden kan alltså göra en avvägning när en byggnad eller modul flyttas. Av Boverkets vägledning framgår att det kan vara rimligt att kräva att nya regler uppfylls om de inte medför stora ingrepp och kost-

nader. Avvägningen görs lämpligen mot den tid som modulen stått, syftet med flytten, användningen av modulen och kostnaderna för åtgärder.

Det finns ytterligare en möjlighet att anpassa kraven på byggnader som används en kortare tid. För lokaler där verksamheten förväntas pågå i högst två år kan ett högre primärenergital och högre eleffekt tillåtas jämfört med vad som framgår av Boverkets byggregler.

Larry Söder poängterar att kraven vid flytt av tillfälliga moduler genererar stora avfallsmängder. Jag vill då slutligen tillägga att frågan om cirkularitet har hög prioritet. Det har bland annat kommit till uttryck i budgetpropositionen för 2022, där regeringen har föreslagit att resurser ska avsättas för att stärka Boverkets arbete med den cirkulära omställningen inom byggsektorn.

Anf. 58 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Vi vill alla att våra kommuner ska bygga nya bostäder utifrån det behov som finns. I dagsläget har de allra flesta kommuner brist på bostäder. Orsaken till bristen på bostäder kan vi diskutera vid ett annat tillfälle. Men att vi alla vill skapa fler bostäder gör förhoppningsvis att vi kan lyckas i vår strävan att få kommunerna att planera och sedan bygga fler bostäder.

Att bygga fler bostäder är inte en isolerad sak, utan man bygger eller förändrar i de allra flesta fall ett samhälle. Man skapar nya behov som behöver tillgodoses i form av samhällsservice. Denna samhällsservice är skolor, förskolor, äldreboenden och förhoppningsvis även att näringslivet flyttar in på platsen.

I samband med dessa ny- och ombyggnationer följer allt som oftast ett behov av en ökad förmåga att lösa akuta lokalproblem – alltså inte problem under fem eller tio år utan akuta – tills man lyckas bygga permanenta lokaler för barnomsorg, skola, äldreomsorg, tillfälligt boende eller annat. I dessa fall fyller rentalmoduler en viktig samhällsfunktion.

Dessa byggnader har syftet att alltid användas temporärt – en kort period – som en brygga mellan det gamla som rivs eller byggs om och det nya till dess att står klart. Det kan vara i samband med en vattenläcka, en brand eller en översvämning eller när behov annars uppstår för en kortare period, för att ta några exempel.

Ministern skriver i sitt svar att Boverket har en vägledning kring dessa, men jag hävdar motsatsen. Boverket har i dag ingen vägledning som rör tillfälliga moduler, utan det finns en vägledning som rör permanenta moduler, som står över en längre tid än de jag pratar om. Detta skapar problem eftersom det rimligen bör vara betydligt starkare regler för permanenta än för tillfälliga moduler. Där är cloun i detta.

Kommunen har att bedöma de tillfälliga modulerna utifrån ett regelverk som är framtaget och anpassat efter permanenta byggnader. Det gör det svårt för kommunala handläggare att göra rimliga och rättvisande avväganden i sina bedömningar.

Det gör att verkligheten ser ut så att hyrmoduler årligen byggs om för motsvarande 10 procent av vad hela branschen faktiskt omsätter. I många fall har modulerna varit i bruk endast ett fåtal år. De bedöms alltså med samma måttstock som byggnader som ska stå i 30 eller 40 år eller som har

stått lika länge. Det kan inte vara rimligt – inte när det ställs mot att modulerna ofta ska lösa akuta behov.

Enligt mitt sätt att se på det bör Boverket få i uppdrag att ta fram en förtydligande vägledning till kommunerna kring hur man ska förhålla sig till tillfälliga moduler. Det gör också att byggnaderna snabbare kan vara på plats och fylla en viktig samhällsfunktion så att barn kan få barnomsorg, unga kan få skola och äldre och sjuka kan få den vård som behövs.

Själva poängen är att man inte ska ställa samma höga krav på tillfälliga moduler som på permanenta moduler. Det finns ett glapp däremellan som vi på ett eller annat sätt måste lösa.

Anf. 59 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Tack till Larry Söder för hans frågor! Jag delar som jag sa i mitt inledande svar ledamotens uppfattning att det bör finnas en flexibilitet i regelverket för modulbyggnader.

Regeringen är medveten om att det kan finnas tillämpningsproblem när det gäller hur reglerna för hur flytt av byggnader ska tolkas. Dessa svårigheter liknar dem som finns när det gäller krav vid ändring. Reglerna kring flytt och ändring utgår från att byggnaden är unik och att den måste bedömas i sitt sammanhang med de förutsättningar som finns just där och då.

För att minska tillämpningsproblemen arbetar Boverket med vägledningar och andra kunskapshöjande insatser. I sin vägledning visar Boverket att det kan finnas flera olika skäl till att göra avsteg när en byggnad ska flyttas medan det vid flyttning av till exempel skolbaracker mer sällan finns anledning att fråga kraven eftersom det handlar om lokaler där barn vistas.

Om det påtalade problemet bottnar i kunskapsbrist och tillämpningsproblem ska de åtgärder som kan behöva vidtas naturligtvis fokuseras på förbättrad vägledning och inte på att förändra lagstiftningen, precis som Larry Söder är inne på.

På Boverket säger man sig vara väl medveten om att det kan finnas problem just vid tillämpningen av ändringsregler och reglerna vid flytt av byggnader. Man arbetar kontinuerligt med att förbättra sina vägledningar och har med sig frågan vi diskuterar i dag i det arbetet.

Mer övergripande har det faktum att kommuner tolkar regler olika och ibland har egna särkrav varit ett uppmärksammat problem som också blivit föremål för flera utredningar. Regeringen arbetar med att förbättra förutsättningarna för de företag som producerar seriellt eftersom det inte är rimligt att särkraven får negativ inverkan på företag som arbetar med att producera i serier men bygger i olika kommuner.

Anf. 60 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Grundtanken att tvinga marknaden att ständigt utveckla ny teknik för att minska klimatpåverkan har jag givetvis ingenting emot. Att man skärper kraven i Boverkets byggregler är bra.

Det man kan ställa sig tveksam till är hur miljömässigt hållbart och cirkulärt det är att tillfälliga moduler måste byggas om. 10 procent måste byggas om. Det blir ganska mycket material som går till spillo. Det hade kanske inte behövts om det funnits regler och tillämpningar som gör att man kan använda dessa moduler flera gånger även om man flyttar dem en

bit. Jag tror att det är något vi borde titta på. Även om jag och säkerligen också ministern gillar cirkulär ekonomi ska man göra på rätt sätt.

Det borde vara ett rimligt antagande att nyproducerade moduler har längre hållbarhetstid än 24 eller 36 månader så att man inte behöver göra en ny bedömning efter det. De tillfälliga reglerna borde säga att dessa moduler håller i X månader. Sedan är man tvungen att göra en ny bedömning, men det borde vara efter längre tid än 36 månader.

Branschen bedömer att spillet vid ombyggnation på grund av BBR-kraven uppgår till ungefär 437 ton varje år. Trots att cirka 50 procent kan återvinnas kasseras varje år närmare 219 ton material. Ur ett miljömässigt perspektiv är det alltså inte lämpligt att göra så här.

Jag menar att BBR behöver förtydligas i vissa delar. Jag tror att man kan se över även PBL ur det perspektivet om man vill, kanske inte bara i just denna del men när man gör en större förändring av PBL.

En annan lösning är att införa ett nytt begrepp som man exempelvis kan kalla uppställningstillstånd för att förtydliga vad som är flyttbara moduler och särskilja dem från BBR-kraven för nyproduktion. Uppställningstillståndet skulle kunna vara tidsbegränsat och jämförbart med exempelvis tidsbegränsade bygglov. Då gör man det också tydligt att dessa moduler bara är till för några få år och inte någon längre tid, och man kan ställa de krav som behövs på just dem.

Ett alternativ eller komplement är det förslag om en mer förutsägbar byggprocess som omfattar bostäder, som regeringen skickade ut på lagrådsremiss i september 2021. Det finns en möjlighet att hantera det i den delen.

Man ska inte klaga på dem som sitter ute i kommunerna och hanterar detta, för de har bara de direktiv och rekommendationer som finns. Det är vi som ska se till att de har rätt underlag, och här finns det en glipa i systemet som vi måste hantera.

Det är ganska mycket pengar som går åt. De moduler som man flyttar tillfälligt blir mycket dyrare om man måste bygga om dem varje gång. Det är inte heller någon liten summa.

De flesta kunderna är faktiskt kommuner och regioner. Det är med andra ord våra skattemedel som går åt till detta, vilket jag tycker är en icke oväsentlig del att fundera på. Vi behöver pengarna till annat än att bygga om tillfälliga moduler som faktiskt fungerar.

Min önskan är att ministern har samma uppfattning som jag, det vill säga att man kanske kan ge Boverket ett uppdrag att titta på detta och göra rekommendationer så att kommunerna kan hantera det mycket enklare.

Anf. 61 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Larry Söder påpekar både i sin interpellation och återkommande i debatten i dag att branschen uppskattar att kostnaden för ombyggnationer av moduler enligt de senaste BBR-kraven uppgår till bortåt 250 miljoner kronor årligen, vilket motsvarar 10 procent av branschens omsättning. Krav på byggnader som flyttas genererar således stora kostnader. Om det är ett resultat av att regelverket övertolkas är det olyckligt.

Regeringens förhoppning är att Boverkets arbete med vägledningar ska kunna underlätta tolkningen av regelverket och göra så att dessa stora

kostnader inte uppstår. Boverket har med sig frågan vi diskuterar i dag i den översynen.

Larry Söder lyfter också fram att de ombyggnationer som krävs för tillfälliga moduler genererar stora mängder avfall. Detta är en mycket viktig synpunkt. Byggsektorn svarar i dag för 35 procent av EU:s sammanlagda avfallsgenerering. Byggsektorn står dessutom för mer än 20 procent av Sveriges totala koldioxidutsläpp ur ett livscykelperspektiv.

Avfallsfrågan är central när det gäller cirkularitet och en fråga som får allt större uppmärksamhet. Cirkularitet påverkar stora områden såsom ianspråktagande av naturresurser, giftfria miljöer och minskade avfallsmängder.

Regeringen har för avsikt att ge Boverket i uppdrag att arbeta med cirkularitet utifrån flera av dessa perspektiv. Där kommer avfallsfrågan helt säkert att ingå.

Anf. 62 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! När det gäller miljön brukar jag ibland tänka att den bästa trävaran är den man inte använder. Den är bäst för miljön. Den trävara man använder ska man använda så flitigt och bra som möjligt, det vill säga att den ska göra den nytta den kan göra under hela sin livslängd.

I detta fall ser jag att vi kanske skapar miljönytta genom våra regelverk. Vi skulle kunna göra miljönytta. Vi skulle kunna hjälpa miljön på ett tydligt och enkelt sätt. Egentligen är alla vinnare i det – stat och kommuner är vinnare genom att det kanske blir billigare att hyra dessa moduler, och miljön blir vinnare genom att vi inte slänger och gör avfall av dem.

Jag tror att ministern och jag har ungefär samma uppfattning. Jag hoppas att ministern tar med sig detta och tittar på om det finns en möjlighet att göra så som jag önskar. Det skulle vara väldigt trevligt.

Anf. 63 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Larry Söder för den här interpellationsdebatten.

Förutom det som jag redan framfört i mina tidigare svar vill jag avslutningsvis informera om att Boverket för närvarande genomför en omfattande översyn av Boverkets byggregler och konstruktionsregler.

Den nya regelmodell som Boverket arbetar med syftar till att förenkla regelverket och främja innovation och teknisk utveckling, samtidigt som ett förenklat och konsekvent regelverk med en genomgående likartad struktur och detaljeringsgrad som kan bidra till ett snabbare och billigare byggande skapas.

Det pågår en mycket genomgripande omarbetning av regelverket och ett arbete där branschen kommer att få större ansvar för tolkning och verifiering av regelverket. Ändringsreglerna ingår i denna översyn.

Då Boverket är väl medvetet om de problem vi pratar om i dag tror jag att vi ska invänta vad som kommer både i Boverkets vägledning och som resultat av översynen av byggreglerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:57
21 januari

Svar på
interpellationer

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2021/22:82 Riksrevisionens rapport om neddragningarna hos Migrationsverket 2017–2020

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:74 En utvidgad rätt till återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar
2021/22:4366 av Jakob Forssmed m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2021/22:76 Ändrade regler om säkerställda obligationer

2021/22:4354 av Ulla Andersson m.fl. (V)

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 januari

2021/22:292 Fyrspåret mellan Uppsala och Stockholm

av *Jessika Roswall* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:293 Återvändarverksamheten

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:294 Inre utlänningskontroller

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 januari

2021/22:840 Kriminalisering av lögn i förhör

av *Katja Nyberg* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:841 Felaktiga folkbokföringar

av *Eric Westroth* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:842 Ekonomisk självständighet för kvinnor

av *Anne Oskarsson* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:843 Bränsleprisernas effekt på transportbranschen

av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:844 De skenande elpriserna

av *Anne Oskarsson* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:845 Skatteupplägg kring aktiehandel

av *Anne Oskarsson* (SD)
till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:846 Kriminella företag som utnyttjar de svenska välfärds-systemen

av *Anne Oskarsson* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:847 Förstärkt skattereduktion för vissa grupper

av *Anne Oskarsson* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:848 Momsbefriade YH-utbildningar

av *Anne Oskarsson* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:849 Ersättning till rättsliga biträden i brottmål

av *ClasGöran Carlsson* (S)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:850 Svenska drivmedelspriser

av *Eric Westroth* (SD)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:851 Stödpaket till kultur- och evenemangsbranschen

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:852 Sveriges skatteavtal

av *David Lång* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:853 Höjd milersättning

av *Johnny Skalin* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:854 Hushållens skuldsättning och boprisutvecklingen

av *Johnny Skalin* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:855 Olika kommunalskattesatser

av *Johnny Skalin* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:856 Förmögenhets-, arvs- och gåvoskatt

av *Johnny Skalin* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:857 Den framtida belastningen på välfärdssystemet

av *Johnny Skalin* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:858 Förslaget till ny renskötellag

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:859 Besöksnäringens överlevnadschanser

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

Prot. 2021/22:57
21 januari

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 12.09.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 14 anf. 38 (delvis)
och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om ersättare	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Meddelande om särskild debatt om hedersrelaterat våld och förtryck	2
§ 5 Meddelande om särskild debatt om de höga elpriserna i Sverige.....	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 7 Anmälan om faktapromemorior	4
§ 8 Ärende för hänvisning till utskott	4
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:209 om Arbetsförmedlingens tillgänglighet	5
Anf. 1 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	5
Anf. 2 ROGER HADDAD (L).....	6
Anf. 3 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	6
Anf. 4 ROGER HADDAD (L).....	7
Anf. 5 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	8
Anf. 6 ROGER HADDAD (L).....	9
Anf. 7 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	10
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:218 om bemanningsföretag.....	10
Anf. 8 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	10
Anf. 9 CICZIE WEIDBY (V).....	11
Anf. 10 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	12
Anf. 11 CICZIE WEIDBY (V).....	13
Anf. 12 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	14
Anf. 13 CICZIE WEIDBY (V).....	15
Anf. 14 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	15
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:195 om trygghet för lärare i skolan	16
Anf. 15 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)	16
Anf. 16 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	17
Anf. 17 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)	17
Anf. 18 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	18
Anf. 19 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)	19
Anf. 20 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	19
Anf. 21 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S)	20

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:206 om arbetet med de internationella kunskapsmätningarna	21
Anf. 22 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	21
Anf. 23 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	22
Anf. 24 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	22
Anf. 25 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	23
Anf. 26 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	24
Anf. 27 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	25
Anf. 28 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	25
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:215 om åtgärder för att motverka betygsinflation	26
Anf. 29 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	26
Anf. 30 MIKAEL DAMSGAARD (M)	27
Anf. 31 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	28
Anf. 32 MIKAEL DAMSGAARD (M)	29
Anf. 33 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	30
Anf. 34 MIKAEL DAMSGAARD (M)	31
Anf. 35 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	31
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:194 om ett ökat småhusbyggande	32
Anf. 36 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	32
Anf. 37 ULRIK BERGMAN (M)	32
Anf. 38 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	33
Anf. 39 ULRIK BERGMAN (M)	34
Anf. 40 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	35
Anf. 41 ULRIK BERGMAN (M)	36
Anf. 42 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	37
§ 15 Svar på interpellation 2021/22:201 om riksintressen	37
Anf. 43 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	37
Anf. 44 IDA DROUGGE (M).....	38
Anf. 45 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	39
Anf. 46 IDA DROUGGE (M).....	39
Anf. 47 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	40
Anf. 48 IDA DROUGGE (M).....	40
Anf. 49 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	41
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:253 om öppna geodata – en digital racerbana	41
Anf. 50 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	41
Anf. 51 LARRY SÖDER (KD).....	42
Anf. 52 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	43
Anf. 53 LARRY SÖDER (KD).....	44
Anf. 54 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	45
Anf. 55 LARRY SÖDER (KD).....	46
Anf. 56 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	46
§ 17 Svar på interpellation 2021/22:255 om tillfälliga moduler	47
Anf. 57 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	47
Anf. 58 LARRY SÖDER (KD).....	48
Anf. 59 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	49
Anf. 60 LARRY SÖDER (KD).....	49
Anf. 61 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	50

Anf. 62 LARRY SÖDER (KD).....	51	Prot. 2021/22:57
Anf. 63 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	51	21 januari
§ 18 Bordläggning	52	-----
§ 19 Anmälan om interpellationer	52	
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	52	
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 12.09.....	54	